

Financed from EWBIF by a contribution from the EU IPA Multi-Beneficiary Programme for Albania, Bosnia and Herzegovina, the former Yugoslav Republic of Macedonia, Kosovo*, Montenegro and Serbia

Western Balkans Investment Framework Infrastructure Project Facility Technical Assistance 4 (IPF 4)

TA2012054 R0 WBF

**Preliminary Design and Feasibility Study with
EIA for construction of Highway E-80 in Serbia
(SEETO Route 7): from Kosovo* (administrative
crossing Merdare) to Niš via Prokuplje bypass,
section Niš-Pločnik**

WB13-SER-TRA-01

IDEJNI PROJEKAT
OKVIR POLITILE RASELJAVANJA

xx-xx-2016

European Western Balkans Joint Fund (EWBJF)

Western Balkans Investment Framework (WBIF)

Infrastructure Projects Facility

Technical Assistance 4 (IPF 4)

Infrastructures: Energy, Environment, Transport and Social

TA 2012054 R0 WBF

Resettlement Policy Framework for construction of Highway E-80 in Serbia from Niš via Prokuplje Bypass to Pločnik (SEETO Route 7)

WB13-SER-TRA-01

Resettlement Policy Framework (RPF)

XXX-2016

The technical assistance operation is financed under the Western Balkans Investment Framework (WBIF) which is a joint initiative of the EU, International Financial institutions, bilateral donors and the governments of the Western Balkans which supports socio-economic development and EU accession across the Western Balkans through the provision of finance and technical assistance for strategic investments, particularly in infrastructure, energy efficiency and private sector development.

Disclaimer: *The authors take full responsibility for the contents of this report. The opinions expressed do not necessarily reflect the view of the European Union or the European Investment Bank*

Document no. WB13-SER-TRA-01_ Environmental and Social Impact Assessment Study

Version 1

Date of issue 01.11.2017

Prepared

Approved

Sadržaj

1	Preambula	1
2	Uvod	2
2.1	Kratak pregled RPF-a	2
2.2	Opis projekta i potencijalna raseljavanja	2
2.3	Principi i ciljevi RPF-a	4
2.3.1	Osnovni principi raseljavanja po RPF-u	4
2.3.2	Ciljevi RPF-a	4
3	Pravni okvir raseljavanja tokom implementacije Projekta	6
3.1	Srpski pravni akti i zakoni značajni za raseljavanje	6
3.2	Zakonski okvir procesa eksproprijacije	8
3.3	Visina naknade i principi prava na naknadu po Zakonu o eksproprijaciji	10
3.4	Pravo žalbe na osnovu Zakona o eksproprijaciji	11
4	Primenljive politike IFI-a o pribavljanju zemlje i nevoljnom raseljavanju	12
4.1	Analiza razlika između nacionalnih zakonskih rešenja i IFI politika raseljavanja	13
5	Podobnost, procena i pravo na naknadu	19
5.1	Osobe podobne, odnosno, one koje imaju pravo na naknadu	19
5.2	Presečni dan	20
5.3	Procena imovine koja se nađe pod uticajem	21
5.4	Matrica polaganja prava	21
6	Ublažavanje	29
6.1	Mere ublažavanja	29
6.2	Mere za ublažavanje spram rodni razlika	29
7	Pritužbe i žalbe	30
7.1	Reakcija korisnika i obeštećenje po žalbi	30
7.2	Podnošenje pritužbi	31
7.3	Postupanje po pritužbama	31
7.4	Izveštavanje o pritužbama i povratno informisanje korisnika	32

7.5	Osnivanje Centralne kancelarija za odgovore na pritužbe (Centar)	32
8	Priprema Akcionog Plana Raseljavanja (RAP)	33
8.1	Ciljevi RAP-a	34
9	Neophodne konsultacije i javno objavljivanje dokumenata	36
9.1	Javne konsultacije	36
9.2	Objava dokumenata	37
10	Monitoring i evaluacija	38
10.1	Institucionalni monitoring	38
11	Monitoring i ocena procesa raseljavanja	39
12	Institucionalni i implementacioni aranžmani	40
12.1	Druge ključne institucije odgovorne za implementaciju Projekta	40
12.2	Ključne institucije u postupku eksproprijacije i raseljavanja	40
	Aneks 1 Socio-ekonomski upitnik	42
	Annex 2 Obrazac za prijem pritužbe	54

Popis skraćenica

IPF	Program za infrastrukturne projekte
AP	Osobe pod uticajem Projekta
ASG	Savetodavne i grupe zainteresovanih lica
BoE	Korisnik eksproprijacije
CFD	Centralna kancelarija za povratne informacije
EC	Evropska Komisija
EIB	Evropska Investiciona banka
ESIA	Studija procene uticaja na životnu sredinu i društvo
EUR	Euro
GoRS	Vlada republike Srbije
IFI	Međunarodne finansijske institucije
IT	Informacione tehnologije
LM	Lokalne opštine
LSG	Lokalna samouprava
MCTI	Ministarstvo građevine, saobraćaja i infrastrukture RS
MoF	Ministarstvo finansija RS
NGO	Nevladine organizacije
NSO	Nacionalni zavod za statistiku RS
PAP	Projektom pogođena osoba
PAF	Projektom pogođena porodica
PAH	Projektom pogođeno domaćinstvo
PERS	JP "Putevi Srbije"
PIU	Implementaciona jedinica
RAP	Akcioni plan raseljavanja
RPF	Okvir politike raseljavanja
RS	Republika Srbija
RSD	Srpski Dinar
VG	Osetljive grupe

Popis tabela

Tabela 1: Prava na naknadu po nacionalnom zakonodavstvu	10
Tabela 2: Analiza razlika	15
Tabela 3: Matrica polaganja prava	22
Tabela 4: Odgovornosti za monitoring	38
Tabela 5: Institucije koje daju doprinos postupku raseljavanja	41

Lista slika

Slika 1: ~~Slika 1:~~ Lokacija Projekta

Rečnik pojmova

Kada su korišćeni u ovom dokumentu, sledeći pojmovi imaju ovo značenje:

- "Naknada" - Odnosi se na svako plaćanje u novcu ili po vrsti kojim se nadoknađuje vrednost imovine ili ostvarivanih prihoda na koje utiče Projekat. Naknada se obavezno isplaćuje pre ulaska u posed imovine.
- "Sporazum o naknadi" - Odnosi se na saglasnost volja o visini i vrsti naknade koji se postiže u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, postignut ispred organa opštinske uprave ili pred nadležnim sudom između Korisnika eksproprijacije i vlasnika ekspropriisane imovine o naknadi po vrsti, naknadi u novcu, dodatnim novčanim plaćanjima, izgradnji ulaza, prolaza i pristupnih puteva do imovine, kao i o svim drugim davanjima koji su dozvoljeni po Zakonu.
- "Presečni dan" - Presečni dan je dan početka izrade cenzusa ljudi i inventara imovine koja se nalazi pod uticajem Projekta. Ukoliko osoba(e) zauzme oblast namenjenu za projekat nakon krajnjeg roka, neće imati pravo na naknadu i/ili pomoć pri raseljavanju. Slično prethodnom, vlasnici nepokretne imovine (kao što su izgrađene strukture, usevi, stabla voća i šume) koja nastane nakon dana određenog kao Presečni dan neće imati pravo na naknadu te imovine. Pre cenzusa, korisnik eksproprijacije će objaviti informacije o Presečnom danu u lokalnim novinama, time informišući sve vlasnike i korisnike o pokretanju procesa eksproprijacije. Krajnji rok će biti javno objavljen na obaveštajnim tablama u lokalnim zajednicama i relevantnim opštinama i na konsultacijama, sa prigodnim objašnjenjem. Takođe će biti postavljeno javno obaveštenje, ukoliko je to potrebno, na često posećenim lokacijama širom oblasti pod uticajem Projekta.
- "Ekonomsko raseljavanje" - Uključuje sve gubitke izvora prihoda ili sredstava za život kao rezultat otkupa zemljišta ili ograničenog pristupa resursima (zemljištu, vodi ili šumi) zbog realizacije Projekta, bez obzira da li lica pod uticajem Projekta moraju da se presele na drugu lokaciju ili ne.
- "Eksproprijacija" - Odnosi se na oduzimanje imovine ili ograničenje prava svojine nad imovinom uz naknadu u skladu sa tržišnom vrednošću imovine.
- "Rešenje o eksproprijaciji" - Formalna odluka nadležne lokalne samouprave, doneta u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, kojom se objavljuje eksproprijacija jedne određene, pojedinačne imovine. Odluka o eksproprijaciji uključuje određenog korisnika eksproprijacije (KE), detalje imovine koja se ekspropriše, identifikaciju vlasnika, svrhu eksproprijacije, kao i broj i datum rešenja o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju i naziv organa koji je izdao ovu odluku, pravni lek i obaveze KE.
- "Nevoljno raseljavanje" - Obuhvata sve slučajeve sa društvenim i ekonomskim uticajem u kojima se, zbog realizacije Projekta, zemlja ili imovina uzimaju u pravnom procesu bez saglasnosti ili mogućnosti izbora vlasnika, što dovodi do raseljenja ili gubitka smeštaja, gubitak imovine ili pristupa imovini, ili gubitka izvora prihoda ili sredstava za život.
- "Zakon o eksproprijaciji" - Odnosi se na Zakon o eksproprijaciji Republike Srbije, koji je objavljen u Službenom Glasniku RS, br. 53/95 od 28. decembra 1995. godine, uključujući izmene 23/01 od 6. aprila 2001 godine, 20/09 od 19. marta 2009. godine, 20/09 od 19. marta 2009. godine i 55/13 od 25. juna 2013. godine.

- "Obnova prihoda i standarda življenja" - Uključuje sve napore koje treba preduzeti da se pomogne PAP pod uticajem fizičkog ili ekonomskog raseljavanja da poboljšaju svoje prihode i standard življenja, ili barem da ga povrate na stepen pre raseljavanja ili stepen pre početka realizacije projekta, šta god da je veće. Pomoć u obnovi životnih uslova će se nastaviti u periodu tranzicije, zasnovano na razumnoj proceni vremena koje je potrebno.
- "Dodatak za preseljenje" - Dodatak za preseljenje je nadoknada u novcu za troškove koji su direktno povezani sa preseljenjem domaćinstva.
- "PAP - Osoba pod uticajem projekta" - PAP je svaka osoba koja tokom implementacije projekta trpi gubitak na imovini ili pristupa imovini.
- "Relokacija" - Gubitak stana ili imovine, kao rezultat eksproprijacije zemljišta zbog Projekta, zbog kog Osoba pod uticajem projekta mora da se preseli iz svog doma, radnog mesta ili mesta poslovanja.
- "Projekat" - Ovde opisan kao Faza 1. izgradnje Autoputa E-80 (SEETO Ruta 7) Transport (WB13-SER-TRA-01) od Niša do Pločnika.
- "Implementacija projekta" - Kada se koristi u ovom dokumentu obuhvata planiranje, izgradnju, monitoring i evaluaciju Projekta.
- "Promoter projekta" - Odnosi se na odgovornu državnu agenciju za implementaciju projekta, u ovom slučaju Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Republike Srbije i Javno preduzeće "Putevi Srbije" (PERS) i njihovih implementacionih jedinica (PIU) ako budu osnovane.
- "RAP - Akcioni plan raseljavanja" - Dokument koji je u skladu sa principima i ciljevima politike raseljavanja IFI-a (Međunarodnih finansijskih institucija) i sa ovim Okvirom politike raseljavanja, u kome odgovorna agencija navodi specifične procedure koje će biti primenjene, aktivnosti koje će biti sprovedene i mere ublažavanja koje će biti primenjene radi ublažavanja negativnih uticaja na osobe i zajednice, nadoknade štete i gubitaka, i radi postizanja beneficija i razvoja osobama i zajednicama u određenom području.
- "Raseljavanje" - Tiče se svakog slučaja pribavljanja zemljišta i nadoknade zbog gubitka imovine bez obzira da li uključuje fizičko preseljenje - relokaciju, gubitak imovine, stana, ekonomsko raseljavanje ili gubitak drugih prihoda, i uključuje sve primenjene mere radi umanjenja svih štetnih uticaja Projekta na imovinu i primanja PAP-ova, uključujući kompenzaciju, relokaciju i rehabilitaciju.
- "Vrednost zamene" - Odnosi se na metod procene imovine koji pomaže utvrđivanju tačnog iznosa dovoljnog da u potpunosti zameni izgubljenu imovinu i troškove prenosa kako je određeno u politikama raseljavanja IFI-a. "Vrednost zamene" određuju se na sledeći način: Za poljoprivredno zemljište: to je tržišna vrednost pre Projekta ili pre preseljenje, koja je viša, zemlje istog kvaliteta, poljoprivrednog potencijala i namene koje se nalazi u blizini, uvećana za troškove pripreme zemljišta na sličan nivo kao zemljište koje se oduzima, i uvećana za troškove registracije i poreza. Za zemljište u urbanim sredinama: to je tržišna vrednost zemljišta u blizini pre Projekta ili pre preseljenje, koja je viša, iste veličine i namene, sa istom ili boljom infrastrukturnom opremljenošću, uvećana za troškove registracije i poreza. Za kuće i druge građevinske objekte: to je tržišna cena građevinskog materijala potrebnog da se sagradi slični ili bolji objekat po kvalitetu, uvećana za troškove prevoza građevinskog materijala do mesta izgradnje, uvećana za sve troškove rada i angažovanja stručne pomoći radi izgradnje, uvećana za troškove registracije i poreza. Prilikom utvrđivanja vrednosti zamene ne uzima se u obzir amortizacija imovine, vrednost spašenog materijala niti se vrednost koristi koja se dobija iz projekta oduzima od procene imovine koja je obuhvaćena procenom. U slučaju da nadoknada po domaćem zakonodavstvu ne dostiže punu vrednost zamene,

kompenzacija po domaćem zakonodavstvu se uvećava dodatnim iznosima ili merama kako bi dostigla nadoknadu po standardu "vrednost zamene".

- "RPF - Okvir politike raseljavanja" - Odnosi se na ovaj dokument u kome su opisane obuhvatne politike raseljavanja koje se primenjuju pod ovim Projektom.
- "Zainteresovne strane" - Sva fizička lica, grupe, organizacije i institucije koje su zainteresovane i potencijalno pod uticajem Projekta, ili koje imaju mogućnost uticaja na Projekat.
- "Isplata radi pomoći u tranziciji" - Odnosi se na jednokratnu finansijsku pomoć kako bi se olakšao period navikavanja PAP-ova na mesto gde su preseljeni.
- "Osetljiva grupa" - Odnosi se na ljude ispod linije siromaštva, bezemljaše, starije osobe, žene i decu, kao i one koji na osnovu pola, nacionalnosti, starosti, fizičke ili mentalne nesposobnosti, ekonomskog nepovoljnog položaja, ili socijalnog statusa mogu da budu više negativno pogođeni raseljenjem u odnosu na druge ili koji mogu da budu ograničeni u svojoj sposobnosti da traže ili iskoriste pomoć za preseljenje i pomoć za razvoj.

XII Infrastructure Project Facility – Technical Assistance 4 (IFP4) - TA2012054 R0 WBF
Preliminary Design and Feasibility Study with ESIA for construction of Highway E-80 in Serbia (SEETO Route 7)
PRELIMINARY DESIGN – Resettlement policy Framework (RPF)

1 Preambula

Ovaj RPF pripremljen je da bi postavio okvire postupka u slučaju nevoljnog raseljavanja koje bi nastalo tokom priprema i implementacije Projekta - Faze 1. izgradnje Autoputa E-80 od Niša preko Prokuplja do Pločnika. Ovo je jedan od ključnih normativno-zaštitnih dokumenata ovog Projekta.

U svim slučajevima pribavljanja zemljišta, nevoljnog raseljavanja i društvenog uticaja nastalih usled implementacije infrastrukturnih projekata, u zavisnosti od faze implementacije, politike IFI-a predviđaju pripremu Okvira politike raseljavanja (RPF) kojim se rukovodi postupak svakog potencijalnog raseljavanja izazvanog Projektom. Ovaj dokument obuhvata prikaz rešenja nacionalnog zakonodavstva republike Srbije pitanja raseljavanja i eksproprijacije, primenljive politike IFI-a i nabolju međunarodnu praksu na tom polju. U primenama mera u slučaju raseljavanja izazvanih Projektom, najstroži zahtevi bilo koje od navedenih pravila moraju biti ispunjeni. Ovaj dokument obezbeđuje okvir za rešavanje svih povezanih situacija i pitanja sa krajnjim ciljem da u slučaju da tokom implementacije Projekta bude potrebno raseljavanje, ono osobe, porodice ili društvene grupe ne dovede do teških ekonomskih i društvenih posledica, da obezbedi mere ublažavanja posledica i rizika, i da obezbedi okvir za kompenzaciju svih negativnih posledica koje se ne mogu izbeći. Ukoliko raseljavanje bude potrebno, ono će biti određeno principima i pravilima koje su predstavljene u ovom RPF-u.

2 Uvod

2.1 Kratak pregled RPF-a

U skladu sa politikama raseljavanja IFI-a, priprema RPF-a je potrebna ukoliko obim i mesta raseljavanja tokom faze procene Projekta nisu u potpunosti poznate. Cilj ovog dokumenta je da obezbedi osnovne principe sa namerom da osigura pravovremenu, adekvatnu i efikasnu aktivnost, određenu po prioritetu, kako bi se izbegle, umanjile i nadoknadile negativne posledice raseljavanja tokom implementacije Projekta. RPF je pripremljen u skladu sa pravnim sistemom, zakonima i postupcima RS, u skladu sa politikama raseljavanja IFI-a i najboljim međunarodnim praksama. RPF takođe obezbeđuje obavezni osnov za donošenje konkretnijeg instrumenta: RAP-a. Za svih 5 deonica Proojekta jedan RAP će biti pripremljen a kako je to detaljnije prikazano u narednim poglavljima.

2.2 Opis projekta i potencijalna raseljavanja

Očekuje se da izgradnja novog autoputa između Niša/Doljevca i Prištine, preko administrativnog prelaza Merdare značajno umanja vreme puta, poveća nivo putne usluge i sigurnosti saobraćaja i poveća putnu i teretnu saobraćajnu aktivnost u regionu.

Slika 1: Lokacija Projekta

Ruta 7, uz dodatak Koridora Xc (Niš-Pirot-Dimitrovgrad- bugarska granica E-80 / M-1.12), je deo evropskog puta E-80 svrstana je u Evropskom sporazumu o glavnim međunarodnim saobraćajnim arterijama i određena kao državni put IB reda broj 35. Niš-Merošina-Prokuplje-Kuršumlija-Podujevo-Priština i državni put IIA reda broj 216 Prokuplje-Žitorađa-Doljevac, koji je veza sa državnim putem A1, kako je određeno uredbom o mreži puteva RS.

Ruta 7 je jedan od najznačajnijih putnih koridora istok-zapad preko Srbije i kao takav one povezuje samo Niš i Prištinu, već predstavlja i glavnu vezu sa Koridorom IV (koji prolazi kroz Bugarsku i Rumuniju) i vezu Koridora X sa Rutom 6 (Skoplje-Priština) i Rutom 2b (Sarajevo-Podgorica-Vlora). Ovaj deo autoputa E-80 pripada mreži Trans-evropskih autoputeva (TEM) i sam je deo TEN-T Koridora X (deo Xc). U Prostornom planu RS 2012-2020, ovaj deo Rute 7 predviđen je kao novi (planirani) autoput.

Faza 1 Projekta je izgradnja E-80 dela između Niša (jug) E-80 do Pločnika i sastoji se od pet odvojenih sekcija:

- DEONICA I, NIŠ(jug)-MEROŠINA, km 0+000-km 5+500, L=5.5km
- DEONICA II, MEROŠINA-PROKUPLJE (istok), km 5+500 - km 17+100, L=11.6km
- DEONICA III, PROKUPLJE (istok)-PROKUPLJE (zapad), km 17+100 - km 23+700, L=6.6km
- DEONICA IV, PROKUPLJE (zapad) - BELOLJIN, km 23+700 - km 32+000, L=8.5km
- DEONICA V, BELOLJIN - PLOČNIK, km 32+000 - km 39+300, L=7.3km.

Na osnovu idejnog projekta i sprovedenog geodetskog istraživanja dopunjeno proverama na terenu i informacijama iz katastra, za implementaciju Projekta biće neophodna kupovina različitih vrsta zemljišta koristeći postupak eksproprijacije u ukupnom iznosu od oko 398,4 ha, podeljenih na 3440 parcela i 72 građevinska objekta u obe opštine Merošina i Prokuplje. Podaci o zemljištu u Srbiji čuvaju se po katastarskim opštinama (CM) i kupovina zemljišta biće neophodna u 28 CM dok se relokacija će se relokacija odigrati u 14 CM. Ova procena uticaja, u smislu površine zemljišta je indikativna i aproksimativna jer će se tačna površina zemljišta znati tek nakon završetka glavnog projekta i elaborata eksproprijacije. Ipak, uticaj bi trebalo biti manji od navedenog procenjenog uticaja jer će se elaboratom eksproprijacije tačno utvrditi raspored parcela i cepanja i tako utvrditi koji deo i koja površina svake parcele je potreban za Projekat. Bez obzira na sve prethodno rečeno, mere ublažavanja negativnih posledica koje su dalje opisane jednako će pokriti sve uticaje bez obzira na površinu zemljišta koja se pribavlja i gubitka imovine zbog toga.

Procena je obuhvatila 72 građevinska objekta ukupne površine 13679 m² koje će se naćći pod uticajem Projekta. Podela po nameni navedenih objekata pokazala je da postoji 60 stambenih objekata, 10 pomoćnih objekata koji obuhvataju ambare, skladišta, svinjce, poljski WC, jedan fudbalski stadion i jedan bazen. Ukupan broj vlasnika imovine i njihova podela po polovima nije dostupna u ovom trenutku.

2.3 Principi i ciljevi RPF-a

2.3.1 Osnovni principi raseljavanja po RPF-u

Tokom implementacije Projekta pojavice se potreba za akvizicijom zemljišta i nevoljnim raseljavanjem radi obavljanja planiranih građevinskih radova. Ovaj dokument obezbeđuje osnovne principe koji će se primenjivati. Osnovni principi kod ovog Projekta su:

- Ako je moguće, raseljavanje će biti izbegnuto pronalaženjem mogućih alternativnih rešenja u postupku izrade planova za Projekat.
- Ako se prethodno pokaže nemogućim, svi negativni uticaji moraju biti smanjeni na najniži nivo koji nije moguće izbeći.
- Kada dođe do neizbežnih negativnih društvenih uticaja, svi gubici imovine će biti nadoknađeni po principu vrednosti zamene i životni standard PAP-ova mora biti vraćen najmanje na nivo pre početka implementacije Projekta.
- Vraćanje standarda života projektom pogođenih osoba biće praćeno i pomagano u svim fazama implementacije Projekta i raseljavanja.
- Postupak raseljavanja mora se sprovoditi u skladu sa zakonom RS, politikama raseljavanja IFI-a, prihvaćene najbolje međunarodne prakse i osnovnim principima iz ovog dokumenta.
- Posebna pažnja i podrška biće pružena osetljivim grupama stanovništva tokom postupka raseljavanja i implementacije Projekta u celini, u skladu sa specifičnim razlogom njihove osetljivosti. U skladu sa ovim RPF-om, vrši se posebno uključivanje žena, koje su deo projektom pogođenih domaćinstava, u javne konsultacije, primenjuju se mere ublažavanja u skladu sa polom ugrožene osobe, i sprovode se i druge mere koje omogućavaju ženama mogućnost da učestvuju u procesima ublažavanja negativnih društvenih uticaja.
- U skladu sa ovim RPF-om, biće pripremljen RAP za sve delove celine potprojekta u kojima je raseljavanje neophodno.
- RPF i RAP dokumenti biće javno objavljeni. Javne konsultacije održavaju se pre nego što se usvoje konačne verzije dokumenta kako bi se omogućilo PAP-ovima i zainteresovanim stranama da učestvuju u razvoju Projekta i planiranju i implementaciji programa za raseljavanje.
- Tokom implementacije projekta i procesa raseljavanja, zainteresovane strane biće jasno i u potpunosti obaveštene o pravu i proceduriza ulaganje žalbi. Sve primljene žalbe tokom procesa raseljavanja biće razmotrene.
- Sve aktivnosti raseljavanja pripremaju se kao održivi projekti sa obezbeđenim dovoljnim budžetom za sprovođenje predviđenih principa i ciljeva određenih ovim RPF-om i RAP-om.

2.3.2 Ciljevi RPF-a

Opšti cilj RPF-a je da definiše osnovne principe, procedure, postupke, organizacionu strukturu i zahteve kapaciteta tokom raseljavanja izazvanog implementacijom Projekta, ukoliko je takvo potrebno. RPF pruža okvir za pojedinačni RAP u okviru projekta. Posebni ciljevi RPF-a su:

- klasifikovanje zakonskih rešenja RS u svim slučajevima prinudnog raseljenja, izmeštanje i gubitak imovine, uključujući zakonske i administrativne procedure i naknade za gubitak imovine; upoređivanje sa IFI politikama raseljavanja i najboljim međunarodnim praksama; i obezbeđivanje način da se premosti jaz;
- identifikacija ključnih institucije u RS, pored promotera Projekta, uključene u implementaciju Projekta, uključujući posebno zakonski ovlašćene državne institucije koje sprovode procedure i zaštitu prisilnog procesa raseljavanja; uključivanje mera i kontrole promotera Projekta kako bi se obezbedila usaglašenost sa politikama raseljavanja IFI, najboljim međunarodnim praksama, RPF-om i RAP-om;
- identifikacija zainteresovane strane i načine njihovog uključivanja u tok sprovođenja Projekta
- utvrđivanje kriterijuma podobnosti PAP-ova i matrice prava na kompenzaciju prema tipu gubitka imovine;
- definisanje procesa identifikacije i procene raseljavanjem zahvaćene imovine i vrednosti kompenzacije kako bi se zamenio gubitak imovine;
- obezbeđivanje brze i efikasne nadoknade u punoj vrednosti vrednosti zamene za gubitak imovine ili pristupa imovini;
- opisivanje mera za ublažavanje u skladu sa ovim RPF-om i individualnim RAP-om uključujući i procedure u cilju umanjenja uticaja na PAP-ove tokom sprovođenja projekta, uključujući i posebne mere za ublažavanje predviđene za osetljive društvene grupe i žene;
- definisanje žalbi i prava na žalbu, postupke, organe i procedure koji su dostupne PAP-ovima tokom celog toka implementacije Projekta, uključujući i povratne informacije i izveštavanja;
- obezbeđivanje opisa i smernica za pripremu individualnih RAP-ova i procedure odobravanja, sadržaj budućih RAP-ova i proces njihovog sprovođenja;
- navođenje uslova javnog objavljivanja u celini, objavljivanja dokumenata, uključivanje javnosti i lokalne zajednice u svim fazama pripreme Projekta, uključujući i pripremu RPF-a i RAP-ova; posebno uključujući postupke javnih konsultacije u PAP zajednicama tokom procesa prisilnog raseljavanja i sprovođenja projekta koji može dovesti do gubitka imovine;
- uspostavljanje rodno osetljivog okvira za raseljavanje u cilju utvrđivanja različitih uticaja jer ekonomski i društveni poremećaj ne dovodi do ravnopravnih teškoća za žene i muškarce
- određivanje unutrašnje aktivnosti monitoringa tokom svih faza implementacije Projekta, posebno u vezi sa pitanjima raseljavanja, kontrole pravnih i na osnovu ovog RPF-a određenih postupaka, uključujući procenu procesa raseljavanja;
- definisanje potrebe i obima monitoringa i procene procesa raseljavanja, uključujući i eksterni monitoring i procenu;
- obezbeđivanje formulara i upitnike ključnih za očuvanje i sprovođenje procesa raseljavanja u skladu sa ovim RPF-om i pojedinačnim RAP-om.

3 Pravni okvir raseljavanja tokom implementacije Projekta

3.1 Srpski pravni akti i zakoni značajni za raseljavanje

- Ustav Republike Srbije

Donet 2006. godine (Ustav je usvojen Ustavnim referendumom 2006. godine, koji je održan 28. i 29. oktobra. Zvanično je usvojen od strane Narodne skupštine Republike Srbije 8. novembra 2006. godine), Ustav RS proglašava vladavinu prava i društvenu pravdu, načela građanske demokratije, ljudska i manjinska prava i slobode i posvećenost evropskim principima i vrednostima.

Član 58. uopšteno jemči mirno uživanje svojine i drugih imovinskih prava stečenih na osnovu zakona. Navodi da pravo svojine može biti oduzeto ili ograničeno samo u javnom interesu utvrđenom na osnovu zakona, uz naknadu koja ne može biti niža od tržišne. Ovde je značajno primetiti da Ustav RS zabranjuje plaćanje nadoknade koja bi bila manja od tržišne vrednosti imovine, ali dozvoljava plaćanje preko utvrđene "tržišne cene", što je značajna odredba za premošćavanje jaza između srpskog zakona i politika raseljavanja IFI-a, kako će biti prikazano kasnije u ovom dokumentu. Odredbe Ustava ne odvajaju građevine izgrađene bez građevinske dozvole, što je praksa koja je postala vrlo uobičajena u poslednjih 30 godina u Srbiji. Ustav dalje navodi da se sva ljudska (uključujući pravo svojine) i manjinska prava zajamčena Ustavom direktno štite odredbama Ustava.

Dalje, član 16. Ustava navodi da su sva opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava i potvrđeni međunarodni ugovori sastavni su deo pravnog poretka Republike Srbije i neposredno se primenjuju. Ova odredba omogućava direktnu primenu pravila politike raseljavanja IFI-a, odredbi ovog RPF-a i pojedinačnih RAP-om, i omogućava najznačajniju pravnu osnovu za premošćavanje jaza između odredbi srpskog zakona i politika raseljavanja IFI-a, pod uslovom da se te politike raseljavanja i ovaj RPF smatraju deo budućeg Ugovora o zajmu sa IFI, kao međunarodnog ugovora koji će biti odobriti, potpisati i ratifikovati Narodna skupština RS.

- Zakon o osnovama svojinsko-pravnih odnosa

Zakon o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ("Službeni list SFRJ", br. 6/80, 36/90, "Službeni list SRJ", br. 29/96 i "Službeni glasnik RS", br. 115/2005) utvrđuje osnovne odredbe imovinsko-pravnih odnosa, uključujući sadržinu prava svojine, predmet prava

svojine, susvojinu i zajedničku svojinu, sticanje prava svojine, pravo na plodove sa stvari koja je u vlasništvu, državinu, sticanje svojine mirnom državinom, vlasničke odnose koji nastaju kada su građevine izgrađene na tuđoj zemlji, zaštitu prava svojine, zaštitu državnine, prestanak prava svojine itd.

- Zakon o planiranju i izgradnji

Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", br. 72/09 od 3. septembra, 2009, corr. "Službeni glasnik br. 81/09 (Corrigendum), izmenjen odlukom Ustavnog suda RS 64/10 (CC), 24/11, 121/12, 42/13 (CC), 50/13 (CC), 98/13 (CC), 132/14 145/14 uređuje sledeće oblasti: uslovi i način uređenja prostora, donošenje generalnog urbanističkog plana i detaljnih urbanističkih planova, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata i druga pitanja od značaja za uređenje prostora, prostornog planiranja, korišćenja građevinskog zemljišta i izgradnje objekata.

- Zakon o ozakonjenju objekata

Zakon o ozakonjenju objekata ("Službeni glasnik RS", br. 96/15 od 26. novembra 2015.) reguliše uslove, postupak i način ozakonjenja objekata, odnosno delova objekta izgrađenih bez građevinske dozvole, pomoćnih i drugih objekata. Praksa izgradnje objekata bez građevinske dozvole (glavnih: kuća, radnji, čak i čitavih zgrada) ili dogradnja pomoćnih objekata postojećim legalnim objektima (garaže, dodatni spratovi na kućama, ili proširenje dodavanjem soba) postala je uobičajena u poslednjih 30 godina. Tokom svih godina država je uvek zadržavala nameru da legalizuje bespravno sagrađene objekte, ukoliko su izgrađeni na sopstvenom zemljištu ili uz saglasnost vlasnika zemljišta, ali većina objekata do danas nije legalizovana. Bez ikakve sumnje je, ukoliko prilikom implementacije Projekta dođe do raseljavanja, da će neki deo imovine koju treba raseliti biti objekti izgrađeni bez građevinske dozvole, zbog čega ovaj zakon može biti od značaja, ali će se u svim tim slučajevima u smislu podobnosti za naknadu primenjivati ovaj RPF ukoliko je povoljniji.

- Zakon o vanparničnom postupku

Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni glasnik SRS", br. 25/82 i 48/88, izmenjen "Službeni glasnik RS" br. 46/95, 18/2005, 85/2012, 45/2013, 55/2014, 6/2015 i 106/2015) definiše pravila na osnovu kojih sud odlučuje u ličnim, porodičnim, imovinskim i drugim pravnim stvarima koja se na osnovu ovog ili drugih zakona rešavaju u vanparničnom postupku. U skladu sa ovim zakonom, sud u vanparničnom postupku određuje visinu naknade za eksproprisanu imovinu nakon što utvrdi sve relevantne činjenice i nakon što utvrdi obim, oblik i visinu naknade. U skladu sa odredbama ovog zakona, korisnik eksproprijacije i raniji sopstvenik mogu se sporazumeti o obliku i obimu, odnosno visini naknade i u tom slučaju sud će svoje rešenje zasnovati na njihovom sporazumu, ukoliko nađe da nije u suprotnosti sa prinudnim propisima.

- Zakon o upravnom postupku

Zakon koji je trenutno na snazi usvojen je 1997. godine ("Službeni list SRJ", br. 33/97 i 31/2001; i "Službeni glasnik RS", br. 30/2010) i on reguliše način na koji postupaju državni organi kad u upravnim stvarima, neposredno primenjujući propise, rešavaju o pravima, obavezama ili pravnim interesima fizičkih lica, pravnih lica ili drugih stranaka. Odluke državnih organa donose se u obliku rešenja, nakon sprovođenje procedure koja je određena ovim zakonom. Stranke imaju pravo žalbe na odluku u prvom stepenu. Samo zakonom mogu da budu određene pravne stvari u kojima protiv prvostepenog rešenja nema prava žalbe i to kada je zaštita prava i zakonitosti omogućena na neki drugi način. Ovaj zakon daje pravni okvir postupka koji se vodi ispred nadležnih opštinskih uprava nakon što BoE podnese predlog za eksproprijaciju.

- Zakon o državnom premeru i katastru

Zakon o državnom premeru i katastru ("Službeni glasnik RS" br. 72/2009, dopunjen 18/2010, 65/2013 and 15/2015) uređuje stručne poslove i poslove državne uprave koji se odnose premer zemljišta, građevinskih objekata i drugih struktura, katastar nepokretnosti, adresni registar i registraciju prava vlasništva, registar držalaca, registar objekata sagrađenih bez građevinske dozvole i objekata legalizovanih na osnovu Zakona o ozakonjenju objekata, katastar infrastrukturnih objekata, geodetske radove, topografsko-kartografsku delatnost, procenu vrednosti nepokretnosti i geodetsko-katastarski informacioni sistem.

3.2 Zakonski okvir procesa eksproprijacije

Zakon o eksproprijaciji (usvojen 1995. godine i stupio na snagu 1. januara 1996. godine, izmenjen marta 2001. godine, izmenjen ponovo 19. marta 2009. godine i 2013. godine odlukama Ustavnog suda) omogućava državnim organima da pribave nepokretnu imovinu za projekte koji se smatraju da su od javnog interesa, štiteći prava lica koja su nosioci prava svojine na imovini koja se ekspropriše. Zakon o eksproprijaciji ne koristi termin "nevoljno raseljavanje", već koristi termin "eksproprijacija" koji se zasniva na suverenom pravu države. Zakon takođe promovise princip pravedne naknade koja ne može biti manja od "tržišne vrednosti" imovine, umesto "vrednosti zamene" koji poznaju politike raseljavanja IFI-a.

Ovo su ključne odredbe zakona o eksproprijaciji:

- Nepokretna imovina (koju zakon uopšteno definiše kao zemljište, zgrade i drugu građevinski objekti) mogu biti ekspropriisani isključivo nakon proglašenja javnog interesa putem zakona ili odlukom Vlade RS. Javni interes može biti proglašen ukoliko je eksproprijacija nepokretnosti neophodna za izgradnju objekata u oblasti saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite, kulture, vodoprivrede, sporta, objekata za potrebe državnih organa i organa teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, objekata za potrebe odbrane zemlje, za obezbeđenje zaštite životne sredine i zaštite od elementarnih nepogoda, za eksploataciju mineralnih sirovina, za obezbeđenje zemljišta za raseljavanje naselja ili dela naselja ako je na području tog naselja ili dela naselja utvrđen javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti radi eksploatacije mineralnih sirovina, za potrebe ugovoru o zajedničkom ulaganju u privredno društvo, kao i za izgradnju stanova kojima se rešavaju stambene potrebe socijalno ugroženih lica.
- Korisnici eksproprijacije (BoE) mogu biti RS, AP Vojvodina, gradovi, grad Beograd, opštine, javni fondovi, javna preduzeća, preduzeća koja su osnovana od strane javnih preduzeća, kao i preduzeća čiji je većinski kapital u vlasništvu gore nabrojanih institucija.
- Eksproprijacija može biti potpuna ili nepotpuna. Potpunom eksproprijacijom pravo vlasništva se prenosi na BoE, dok sva prava prethodnog vlasnika prestaju. Nepotpuna eksproprijacija daje BoE određena prava službenosti na ekspropriisanoj imovini, ili zakup na određeno vreme na imovini (koji u oba slučaja ne mogu trajati duže od tri godine). Na kraju službenosti ili zakupa, puno pravo vlasništva se vraća sopstveniku, a imovina vraćena u stanje pre eksproprijacije.
- Vlasnici nepokretne imovine koja je delimično ekspropriisana imaju prava da zahtevaju eksproprijaciju celokupne nepokretnosti i odgovarajuću naknadu ukoliko se vlasnik ekspropriisane imovine stavlja u težak ekonomski položaj ili ukoliko je preostala imovina postala beskorisna ili teška za korišćenje - nepoželjna. Po zakonu, ovaj zahtev se može podneti u roku od dve godine od

dana završetka izgradnje objekata za koje je eksproprijacija sprovedena, ili u roku od dve godine od završetka radova.

- Opšte je pravilo da se naknada za ekspropriisanu imovinu isplaćuje u gotovom novcu, ako zakon ne propisuje drugačije. Ali na osnovu istog zakona, u slučaju eksproprijacije zemljišta radi izgradnje linijske saobraćajne infrastrukture (put, autoput) naknada za to zemljište određuje se davanjem u svojину ranijem sopstveniku drugog odgovarajućeg poljoprivrednog zemljišta iste kulture i klase ili odgovarajuće vrednosti u istom mestu ili bližoj okolini. Ako BoE nije u mogućnosti da ponudi odgovarajuće poljoprivredno zemljište, naknada se određuje u novcu. Kao pravilo, ovo je u skladu sa IFI politikama raseljavanja.
- Zakupcu stana u državnom ili društvenom vlasništvu ili nosiocu prava stanovanja na ekspropriisanom stanu ili zgradi (kući) BoE će obezbediti odgovarajuće pravo (korišćenja, zakupa ili stanovanja) na drugoj, ekvivalentnoj, državnoj ili društvenoj nepokretnosti u blizini.
- Korisnik eksproprijacije nema pravo da stupi u posed ekspropriisane nepokretnosti pre dana pravosnažnosti odluke o naknadi, odnosno pre dana zaključenja sporazuma o naknadi za ekspropriisanu nepokretnost, osim ako Zakonom o eksproprijaciji nije drukčije određeno. Ali u slučajevima eksproprijacije radi izgradnje objekata za proizvodnju, transmisiju ili distribuciju električne struje, za izgradnju linijskih saobraćajnih objekata, na zahtev korisnika eksproprijacije može se odlučiti da se korisniku eksproprijacije nepokretnost preda pre pravosnažnosti odluke o naknadi za ekspropriisanu nepokretnost, ali ne pre nego što BoE utvrdi potrebne elemente za određivanje visine naknade za ekspropriisani objekat po odredbama Zakona o eksproprijaciji.

Postupak eksproprijacije

Ovo je objašnjenje postupka eksproprijacije korak-po-korak, kako je definisan u Zakonu o eksproprijaciju.

- Javni interes za pojedini projekat izgradnje utvrđuje Narodna skupština donošenjem zakona, ili Vlada RS svojom odlukom kada su ispunjeni uslovi predviđeni Zakonom. Javni interes može biti utvrđen samo ukoliko postoji odgovarajući planski dokument. Inicijativu za utvrđenje javnog interesa mogu podneti sve one institucije koje po Zakonu mogu biti korisnici eksproprijacije. Vlada mora doneti odluku u roku od 90 dana.
- Proces eksproprijacije započinje nakon što BoE podnese predlog za eksproprijaciju nadležnoj opštini. Predlog, osim drugih informacija, obavezno sadrži tačan popis imovine koja se ekspropriše i spisak vlasnika te imovine, kao i dokaz o obezbeđenim sredstvima za eksproprijaciju u visini predviđenog budžeta, ili bankarsku garanciju u istom iznosu, kojima se obezbeđuje isplata naknade za eksproprijaciju, u skladu sa propisima javnih finansija.
- Pre nego što rešenjem usvoji (ili odbije) predlog za eksproprijaciju, nadležni opštinski organ saslušaće sopstvenike nepokretnosti o činjenicama od značaja za eksproprijaciju nepokretnosti. Ako su svi zakonski uslovi ispunjeni, opština će doneti rešenje o eksproprijaciji.
- U roku od 15 dana od dana pravosnažnosti rešenje o eksproprijaciji, BoE će podneti opštinskoj upravi pisanu ponudu o obliku i visini naknade za ekspropriisanu nepokretnost zasnovanu na proceni vrednosti imovine datu od strane odgovarajućeg, nadležnog organa.

- Opštinska uprava će bez odlaganja proslediti ponudu vlasniku imovine koja ima biti eksproprisana, i prikupiće informacije koje mogu biti od značaja za visinu nadoknade od drugih institucija i organizacija. Sporazum o naknadi ne može biti u suprotnosti sa odredbama Zakona o eksproprijaciji.
- Ako BoE i vlasnik eksproprisane nepokretnosti ne postignu sporazum o naknadi u roku od dva meseca od dana pravosnažnosti rešenje o eksproprijaciji, opštinska uprava će bez odlaganja proslediti dokumenta nadležnom sudu koji će odrediti visinu naknade. Ovaj postupak pred sudom može biti pokrenut i od strane vlasnika eksproprisane nepokretnosti.

3.3 Visina naknade i principi prava na naknadu po Zakonu o eksproprijaciji

Kao opšte pravilo, Zakon predviđa naknadu u gotovom novcu za eksproprisane nepokretnost (osim u slučaju poljoprivrednog zemljišta) utvrđenu u visini tržišne vrednosti¹ nepokretnosti na dan zaključenja sporazuma o naknadi, ili ukoliko se sporazum ne postigne, na dan donošenja prvostepene odluke suda o visini kompenzacije. Zakon uopšteno zabranjuje sporazum o naknadi koji bi bio zaključen protivno njegovim odredbama, ali takođe navodi da se naknada može odrediti i u višem iznosu od tržišne cene uzimajući u obzir finansijske ili druge okolnosti, ili lične i porodične okolnosti kada su te okolnosti od značaja za njegovu egzistenciju (broj članova domaćinstva, broj članova domaćinstva koji su sposobni za privređivanje, odnosno koji su zaposleni, zdravstveno stanje članova domaćinstva, mesečni prihod domaćinstva i sl.) Ova odredba omogućava pripremu pojedinačnih društveno-ekonomskih procena zasnovanu na individualnim procenama i posebnim tretmanom osetljivih domaćinstava.

Ispod se nalazi tabelarni prikaz prava na naknadu po Zakonu o eksproprijaciji.

Tabela 1: Prava na naknadu po nacionalnom zakonodavstvu

Vrsta eksproprisane nepokretnosti	Naknada
Poljoprivredno zemljište	Opšte pravilo: Naknada ponudom poljoprivredne zemlje odgovarajućeg kvaliteta i vrste - zamena zemlje. Ako se odgovarajuće zemljište ne pronađe, naknada se isplaćuje u novcu.
Zgrade za uzgoj i smeštaj životinja	Opšte pravilo: Naknada u novcu po tržišnoj vrednosti Posebno pravilo: ako eksproprisana imovina služi kao osnovni izvor prihoda domaćinstva, ili se eksproprišu veliki kompleksi imovine - zamena imovine
Građevinsko zemljište	Opšte pravilo: Naknada u novcu po tržišnoj vrednosti Posebno pravilo: u slučaju da se radi o državnom/društvenom zemljištu koje je bilo nacionalizovano, naknada se isplaćuje i vlasniku pre nacionalizacije po odredbama Zakona o planiranju i izgradnji, odnosno po Zakonu o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, i korisnicima zemljišta kojima je po zakonu priznat status korisnika zemlje u državnoj svojini pre 13. maja 2003. godine.
Stambene	Opšte pravilo: Naknada u novcu po tržišnoj vrednosti

¹ Termin "tržišna vrednost" ili "tržišna cena" pominje se u vezi sa svim vrstama imovine koje mogu biti predmet eksproprijacije: zemljom, usevima, voćnjacima, vimogradima itd. Ipak, Zakon ne daje definiciju tog pojma, već navodi da se tržišna vrednost obračunava na osnovu cena slične imovine u toj oblasti koje su postignute na tržištu u zavisnosti od ponude i potražnje koja postoji na dan utvrđivanja cene. Navodi se da će za poljoprivredno i građevinsko zemljište cenu utvrditi organ Poreske uprave.

Vrsta eksproprisane nepokretnosti	Naknada
zgrade/stanovi/poslovni prostor	Posebno pravilo: Zamena imovine na zahtev vlasnika eksproprisane imovine.
Usevi i plodovi koji nisu ubrani	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + tržišna vrednost odgovarajućih useva i plodova umanjena za troškove žetve
Vinogradi i voćnjaci	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + tržišna vrednost investicije (ulaganje, rad) koja je neophodna da bi se podigao i održavao takav vinograd ili voćnjak + neto vrednost pune žetve plodova (s obzirom na starost i plodnost) za onoliko godina koliko je potrebno da se podigne i da stupi u punu rodnost nov vinograd ili voćnjak.
Mladi vinogradi i voćnjaci (koji još ne daje plodove)	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + tržišna vrednost investicije (ulaganje, rad) koja je neophodna da bi se podigao i održavao takav vinograd ili voćnjak + iznos vrednosti čistog prinosa koji bi se ostvario za onoliko godina koliko je taj vinograd ili voćnjak star do trenutka eksproprijacije.
Rasadnik	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + tržišna cena sadnog materijala (sadnice i ostali materijal za reprodukciju) koji raniji sopstvenik nije iskoristio do dana predaje nepokretnosti
Šuma (zrela ili približno zrela)	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + vrednost šumskih sortimenata i ostalih šumskih proizvoda utvrđena prema tržišnim cenama na kamionskom putu ili drugom utovarnom, odnosno otkupnom mestu, umanjena za troškove proizvodnje.
Mlada šuma	Vrednost poljoprivrednog zemljišta + troškovi podizanja takve šume (ulaganje, rad), uvećani za faktor porasta vrednosti kojim se postiže vrednost zrele šume.
Nepotpuna eksproprijacija	Naknada
Ustanovljenje službenosti na zemljištu ili zgradama	Umanjenje tržišne cene nastala ustanovljavanjem službenosti
Ustanovljenje zakupa eksproprijacijom	Visina zakupnine na tržištu za vreme trajanja zakupa, koja se ostvaruje za najbliže sličnu imovinu + šteta koja je nastala na imovini, ako nastane
Privremeno zauzeće	Visina zakupnine na tržištu za vreme trajanja zauzeća + šteta koja je nastala na imovini, ako nastane

3.4 Pravo žalbe na osnovu Zakona o eksproprijaciji

Zakon o eksproprijaciji predviđa pravo pogođenih vlasnika imovine na žalbu u raznim fazama procesa eksproprijacije, žalbi u upravnom postupku i pokretanja upravnog spora (npr. na odluku o utvrđivanju javnog interesa, rešenja o eksproprijaciji, vrsti i visini eksproprijacije itd.)

4 Primenljive politike IFI-a o pribavljanju zemlje i nevoljnom raseljavanju

Projekti, koje u potpunosti ili delimično sponzorišu, finansiraju ili podržavaju IFI, a koji pokreću postupke pribavljanja zemlje i nevoljnog raseljavanja, moraju primenjivati IFI politike raseljavanja. Ove politike se ne odnose samo na slučajeve relokacije, već i za pojavu svih oblika gubitka prihoda i sredstava za život i izdržavanje (ekonomsko raseljavanje) koje nastaje tokom implementacije Projekta kao posledica raseljavanja ili ograničenog pristupa resursima (zemlji, vodi, šumama).

Navedene politike se primenjuju na sve komponente Projekta koji izazivaju nevoljno raseljavanje, bez obzira na način finansiranja pojedinih komponenti. Dalje, odnose se i na sve druge aktivnosti u okviru Projekta, koje imaju za posledicu nevoljno raseljavanje, koje su direktno i značajno vezane za Projekat, neophodne za realizaciju u skladu sa ciljevima definisanim u Projektnim dokumentima, i implementirane ili planirane za implementaciju sa Projektom.

Osnovni zahtevi IFI politika raseljavanja su u potpunosti usvojeni kao osnovni principi RPF-a, i to su sledeći:

- Kada god je to moguće, istraživanjem svih alternativnih mogućnosti u planiranju projekta, nevoljno raseljavanje treba izbegavati, a kada nije moguće, umanjiti njegov domašaj.
- Kada raseljavanje nije moguće izbeći, Where it is not feasible to avoid resettlement, aktivnosti preseljenja treba da budu zamišljene i sprovedene kao programi održivog razvoja obezbeđenjem dovoljnih sredstava kako bi se omogućilo da lica raseljena u okviru projekta učestvuju u koristi projekta. Osobe koje se raseljavaju moraju biti kvalitetno informisane i mora im se omogućiti učešće u planiranju i implementaciji programa raseljavanja.
- Osobama koje se raseljavaju mora se pružiti pomoć u njihovom naporu da poboljšaju svoje uslove života i životni standard, ili najmanje da ih povrate, u realnim okolnostima, na nivo pre raseljenja ili na nivo pre početka implementacije projekta, koji god da je veći.

IFI politike raseljavanja prepoznaju sledeće kategorije osoba koje imaju prava na naknadu i pomoć:

- oni koji imaju formalno priznata prava na imovini (uključujući sva zakonska, običajna i tradicionalna prava prepoznata ili prepoznatljiva po lokalnom zakonodavstvu);
- oni koji nemaju formalna prava na imovini na dan početka popisa, ali imaju određeni zahtev na toj imovini - pod uslovom da je takav zahtev priznat po zakonima zemlje u kojoj se projekat implementira ili u postupku koji je utvrđen u RAP-u; i
- oni koji nemaju prepoznatljiva prava ili zahteve prema imovini koju zauzimaju. Posebna pažnja biće posvećena pripadnicima osetljivih grupa stanovništva, posebno onim što se nalaze ispod granice siromaštva, starijim osobama, ženama i deci, nacionalnim manjinama itd.

Lica koja se prodru u područje pod uticajem Projekta nakon presečnog dana neće imati prava na kompenzaciju niti drugi oblik pomoći u raseljavanju.

Politike raseljavanje IFI-a proklamuju sledeća suštinska pravila postupanja koja se primenjuju tokom raseljavanja koja su izazvana implementacijom Projekta:

- Osobe koje se raseljavaju moraju biti obavestene o svojim pravima i mogućnostima tokom postupka raseljavanja;
- Osobe koje se raseljavaju moraju biti konsultovane i moraju im se ponuditi mogućnosti izbora između tehnički i ekonomski održivih alternativa tokom raseljavanja;
- Osobe koje se raseljavaju će biti obezbeđene brзом i efikasnom naknadom po punoj vrednosti zamene za gubitak imovine koja se dogodi kao direktna posledica Projekta. Strategije naknade usled raseljavanja koje podrazumevaju zamenu imovine imaće prednost nad onima koje podrazumevaju naknadu u novcu, posebno kod osoba koje žive od rada na poljoprivrednom zemljištu koje se raseljava;
- Kada uticaj podrazumeva fizičku relokaciju osoba iz stana ili kuće, tim osobama će bit pružena dodatna pomoć pri raseljavanju sa ciljem da kvalitet života posle raseljenja bude makar isti ili bolji nego kvalitet života pre; u slučaju raseljavanja poljoprivrednog zemljišta, zemlja koja će biti ponuđena u zamenu mora imati najmanje isti potencijal kao prethodna po plodnosti, kvalitetu, lokaciji i drugim faktorima;
- Raseljene osobe će osim naknade za pribavljenu imovinu imati pravo na dodatnu pomoć;
- Raseljenim osobama biće obezbeđena podrška nakon preseljenja za prelazni period potreban za obnovu životnog standarda;
- Raseljenim osobama biće dostupan žalbeni postupak, jasne i pristupačne procedure za rešavanje nesuglasica vezanih za raseljavanje i građenje u okviru Projekta.

RPF usvaja ove fundamentalne principe koji će biti primenjivani kao osnovni principi koji usmeravaju sve aktivnosti nabavke zemlje i nevoljnog raseljavanja tokom implementacije Projekta.

4.1 Analiza razlika između nacionalnih zakonskih rešenja i IFI politika raseljavanja

Kao fundamentalno pravilo ovog RPF-a, tokom implementacije Projekta postupak koji je najpovoljniji za PAP-ove biće primenjen.

Prava neformalnih/nelegalnih korisnika

Zakonodavstvo RS ne prepoznaje prava neformalnih korisnika (vlasnika/korisnika) u procesu eksproprijacije, a kako je Zakon o eksproprijaciji jedini zakon koji se bavi raseljavanjem koje nastaje usled izgradnje važnih infrastrukturnih projekata, možemo reći da zakonodavstvo RS ne priznaje status PAP-a neformalnim korisnicima pod uticajem takvih projekata. Sa druge strane, IFI politike raseljavanja priznaju pravo svih osoba koje su pod uticajem projekata na naknadu i pomoć, uključujući osobe korisnike i držaoce koji nemaju prepoznatljiva prava na imovini koju zauzimaju.

U praksi, u ovu grupu spadaju osobe koje su izgradile objekte bez dozvole za izgradnju i osobe koje su zauzele privatno, državno ili javno građevinsko ili poljoprivredno zemljište. Uobičajeno je da su na takvom zemljištu izgrađeni objekti bez dozvola, ili se zemljište koristi u poljoprivredne svrhe. Zakonodavstvo RS takvim osobama priznaje pravo na naknadu troškova izgrađenih struktura u smislu izvršenih investicija (po Zakonu o svojinsko pravnim odnosima) – procenjuje se vrednost materijala, useva, zasada, drveta, šume, voćnjaka, vinograda uključujući plodove, starost zasada i vreme koje je bilo potrebno da izrastu. Sa druge strane, IFI politike raseljavanja izjednačavaju sve osobe pod uticajem projekta koje trpe gubitak imovine, fizičku relokaciju ili ekonomsko raseljavanje i gubitak sredstava za život bez obzira na njihov pravni status. Pošto su IFI politike raseljavanja u ovom slučaju povoljnije za PAP-ove, upotrebom gorenavedenog fundamentalnog pravila politike IFI-a će biti primenjene.

Razlika između vrednosti zamene i tržišne vrednosti

Nacionalno zakonodavstvo koristi termin "tržišne vrednosti" ili "tržišne cene". Kao što je prethodno objašnjeno, ona se obračunava na osnovu cena slične imovine u istom području koje se može postići na tržištu, koja zavisi od ponude i potražnje u trenutku određivanja cene. Za procenu poljoprivrednog (ako se zemlja u zamenu ne može naći) i građevinskog zemljišta tu procenu daje nadležna opštinska Poreska uprava, organ deo Ministarstva finansija RS, a za drugu imovinu obično se određuju stručni procenitelji. Što se tiče vrednosti zamene politika raseljavanja IFI-a, ono se definiše za poljoprivredno zemljište kao tržišna vrednost zemlje, u vreme pre projekta ili pre raseljenja, ona koja je veća, iste površine, plodnosti, lokacije i kvaliteta koja se nalazi u blizini zemlje koja je pod uticajem, uvećana za troškove pripreme zemljišta na sličan nivo pripremljenosti za proizvodnju kao i zemlja koja je pod uticajem, uvećana za troškove registracije, poreza i taksu. Za zemljište u gradskim sredinama, to je tržišna vrednost zemlje, u vreme pre projekta ili pre raseljenja, iste površine i namene, sa istom ili boljom opremljenošću javnom infrastrukturom, gradskim uslugama i pristupu saobraćajnicama, koja se nalazi u blizini zemljišta koje je pod uticajem, uvećana za troškove registracije, poreza i taksu. Za kuće i druge građevinske objekte, to je cena građevinskog materijala potrebna da se napravi objekat koji bi zamenio postojeći, po površini i kvalitetu sličan postojećem koji se nalazi pod uticajem, ili materijal potreban da se popravi delimično zahvaćen objekat; uvećan za troškove prevoza građevinskog materijala do mesta izgradnje, uvećan za cenu rada i angažovanje preduzimača, uvećan za uvećana za troškove registracije, poreza i taksu. Kada se utvrđuje vrednost zamene ne uzima se u obzir amortizacija postojećeg objekta i vrednost iskorišćenog materijala sa starog objekta, niti se vrednost zamene umanjuje za priraslu vrednosti nastalu usled implementacije Projekta. U slučaju da domaći zakon ne dostiže standarde nadokande po punoj vrednosti zamene, naknada po domaćem zakonu će se uvećati do standarda pune vrednosti zamene.

Po pravilima ovog RPF-a, tokom raseljavanja usled implementacije Projekta politike raseljavanja IFI-a primenjivaće se i u smislu obračuna naknade po principu vrednosti zamene kao povoljnije za PAP-ove. Ključna razlika između Zakona o eksproprijaciji i IFI politika raseljavanja leži u tome da se po zakonu prethodnim vlasnicima ne pruža nikakva dalja pomoć ili naknada tokom ili posle raseljavanja, poreski troškovi i takse ne dodaju se na vrednost naknade i depresijacija vrednosti (amortizacija, osim kada je u pitanju zemlja) se uračunava u procenu. Detaljnije objašnjenje jaza između RS zakona i IFI politika raseljavanja prikazana je u Tabeli 2. ispod.

Tabela 2: Analiza razlika

Tema	Zakoni RS	IFI's resettlement policies	Gaps and measures for bridging the gaps
Dodatna pomoć PAP-ovima	Bez posebnih zakonskih odredbi	Obavezno pružanje pomoći PAP-ovima tokom celokupnog postupka raseljavanja, a posebna pažnja se poklanja siromašnim, ugroženim i osetljivim grupama i pojedncima.	Raseljene osobe, kao i sve osetljivi pojedinci dobiće posebnu naknadu za sve troškove preseljenja, kao i za sve druge troškove radi postizanja i obnavljanja životnih uslova, kao i posebnu naknadu za prelazni period navikavanja nakon raseljavanja, ili zbog svoje osetljivosti. Pravila IFI politika će imati prednost.
Obnova uslova života i asistencija u tom postupku	Bez posebnih zakonskih odredbi	IFI politike raseljavanja predviđaju mere po kojima se obezbeđuje da je raseljenim osobama (i) ponuđena podrška tokom perioda privikavanja u prelaznom periodu radi obnove životnih uslova, koja se bazira na razumnoj proceni vremena koje je potrebno da se obnove životni uslovi i standardi življenja; i, (ii) ponuđene dodatne razvojne mere pomoći uz već pomenute, kao što je priprema zemljišta, pomoć u dobijanju kredita ili obezbeđenje prilika za zapošljavanje.	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa mere obnove i razvoja nakon isplate nadoknade i raseljavanja. RAP će obuhvatiti mere i predvideti odgovarajuću podršku srazmernu uticaju kao način da se ovaj jaz prevaziđe.
Dokumenti za raseljavanje, popis i procena negativnog društvenog uticaja	Jedini dokument koji se priprema je elaborat eksproprijacije koji se ne bavi društveno-ekonomskim pitanjima.	Priprema RAP-ova, anketiranje PAP-ova i priprema Analize društvenog uticaja.	RAP-ovi, Anketa PAP-ova i priprema Analize društvenog uticaja biće pripremljene uz dokumenta koje predviđa domaće zakonodavstvo.
Javne konsultacije	PAP su obavešteni o postupku eksproprijacije, ali nema javnih konsultacija	Predviđene su svrsishodne konsultacije sa osobama i zajednicama i nadležnim državnim organima koje su pod uticajem Projekta, i ukoliko je potrebno, sa odgovarajućim nevladinim organizacijama.	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa obavezne javne konsultacije sa osobama i zajednicama pod uticajme projekta. Promoter Projekta će obaviti javne konsultacije po ovom i po svakom drugom dokumentu koji je vezan za raseljavanje.

Tema	Zakoni RS	IFI's resettlement policies	Gaps and measures for bridging the gaps
Presečni dan i popis za sticanje prava	Zakon predviđa da je presečni dan za sticanje prava dan predaje predloga za eksproprijaciju od strane BoE nadležnom opštinskom organu.	Uobičajeno, presečni dan je dan početka popisa. Za presečni dan može se uzeti i dan objave početka pripreme Projekta pod uslovom da je javnost efikasno i potpuno obavještena o području na koje se odnosi, kao i dalje sistemski i kontinuirano obavještavana nakon prve objave kako bi se sprečio priliv stanovnika.	Popis imovine i lica biće pripremljen za RAP. Kao presečni dan uzeće se dan početka cenzusa, što će biti javno objavljeno od strane BoE u lokalnim novinama, čime se obavještavaju svi vlasnici i korisnici o početku procesa eksproprijacije i kontakt osobe koje mogu dati dodatne informacije. Presečni dan će takođe biti javno objavljen na oglasnim tablama u lokalnim zajednicama i opštinama, kao i na javnim konsultacijama, uz dodatna objašnjenja. Javni obavještenje će biti istaknuto na često posećenim lokacijama u blizini zone zahvata Projekta.
Vreme isplate naknada	Na zahtev BoE može mu biti predata u državinu espropisana nepokretnost i pre isplate naknade na osnovu predloga za eksproprijaciju, ali pod uslovom da je BoE utvrdio merila za obračun naknade za eksproprijaciju.	Nadoknada mora biti isplaćena pre početka radova i pre ulaska u posed nepokretnosti koja se raseljava.	Ulazak u posed biće moguć tek nakon što je nadoknada isplaćena ili ukoliko je registrovana formalna žalba i vrednost nadoknade uplaćen na poseban depozitni račun. IFI politike raseljavanja će imati prednost.
Raseljavanje formalnih vlasnika nepokretne imovine osim poljoprivrednog zemljišta	Opcija 1: Naknada u novcu po tržišnoj vrednosti + Naknada za preseljenje Opcija 2: Raseljavanje sa obezbeđenjem odgovarajuće imovine u zamenu, ali samo na osnovu zahteva vlasnika imovine pod uslovima prikazanim u Tabeli 1.	Opcija 1: Nadoknada u novcu po proceni baziranoj na vrednosti zamene. Opcija 2: Relokacija - Imovina u zamenu jednake ili veće vrednosti + troškovi preseljenja i pomoć u periodu navikavanja + administrativne takse i porezi	Opcija 1: Naknada u novcu - ako je procena po vrednosti zamene veća od procene po tržišnoj vrednosti, IFI politike raseljavanja će imati prednost Opcija 2: Imovina u zamenu - biće moguća samo u slučaju da su ispunjeni uslovi predvišeni Zakonom o eksproprijaciji. Troškovi preseljenja i pomoć u periodu navikavanja i administrativne takse i porezi biće plaćeni - IFI politike raseljavanja će imati prednost
Pribavljanje poljoprivrednog zemljišta	Obezbeđenje odgovarajuće zemlje u zamenu pod uslovima iz Tabele 1. - zemljište u blizini, istog kvaliteta, klasa i vrednosti.	Relokacija - Obezbeđenje odgovarajuće imovine iste ili veće vrednosti i iste produktivnosti + Nadoknada troškova preseljenja i davanja za period navikavanja + administrativne takse	Zemljište u zamenu moguće je samo ako je izdržavanje vezano za poljoprivredu. Nadoknada u novcu isplaćuje se na osnovu vrednosti zamene. IFI politike raseljavanja će imati prednost.
Raseljavanje neformalnih vlasnika zgrada	PAP-ovi imaju prava na nadoknadu troškova građenja - građevinskog materijala i rada.	PAP-ovi imaju pravo na novčanu nadoknadu po proceni vrednosti zamene za izgradnju objekta istog ili sličnog kvaliteta, uz dodatnu naknadu za troškove preseljenja i period navikavanja + vrednost vremena potrebnog za izgradnju objekta	Nacionalno zakonodavstvo priznaje samo formalno vlasništvo, ali lica bez formalnog prava imaju prepoznatljivo zakonsko pravo na zgradom koju su sagradili. PAP-ovi koji su neformalni vlasnici zgrada će primiti novčanu naknadu po proceni na osnovu vrednosti zamene za izgradnju zgrade sličnog kvaliteta, sa dodatnom naknadom za preseljene i troškovima privikavanja

Tema	Zakoni RS	IFI's resettlement policies	Gaps and measures for bridging the gaps
			+ vrednost vremena potrebnog za izgradnju objekta
Raseljavanje neformalnih korisnika poljoprivrednog zemljišta	PAP ima pravo na nadoknadu u novcu svih izvršenih investicija kojima je podignut kvalitet zemlje, kao što su sistemi za navodnjavanje, odvodnjavanje, dugogodišnji zasadi, objekti, šume, voćnjaci, jednogodišnji zasadi i pravo na naknadu za vreme koje je bilo potrebno da niknu.	PAP ima pravo na nadoknadu u novcu svih izvršenih investicija kojima je podignut kvalitet zemlje, kao što su sistemi za navodnjavanje, odvodnjavanje, dugogodišnji zasadi, objekti po vrednostima zamene, kao i podršku nakon preseljenja da bi se uspostavili standardi življenja	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa troškove za period navikavanja. Podrška će biti pružena kako bi se premostio jaz na osnovu razumne pretpostavke vremena koje je potrebno da se obnove standardi življenja.
Raseljavanje zakupaca poljoprivrednog zemljišta	PAP ima pravo na nadoknadu u novcu svih izvršenih investicija kojima je podignut kvalitet zemlje, kao što su sistemi za navodnjavanje, odvodnjavanje, dugogodišnji zasadi, objekti, šume, voćnjaci, jednogodišnji zasadi i pravo na naknadu za vreme koje je bilo potrebno da niknu.	PAP ima pravo na novčanu naknadu za bilo koje poboljšanje na zemljištu, kao što su navodnjavanje, odvodnjavanje, višegodišnje biljke, objekti, itd. u vrednosti zamene, da mu se ponudi u zakup odgovarajuće državno poljoprivredno zemljište i na podršku posle raseljavanja za prelazni period kako bi povratio standard življenja.	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa dodatak za prelazni period niti zamenu zemljišta u zakupu, ako je zemljište zakupljeno od države. Podrška će biti ponuđena kako bi se premostio jaz na osnovu razumne procene vremena koje će biti potrebno da se povrate standardi življenja, a odgovarajuća državno zemljište će biti ponuđeno.
Jednogodišnji i višegodišnji zasadi (vlasnici i zakupci)	PAP ima mogućnost da ubere letinu ili ima pravo na nadoknadu vrednosti po tržišnoj ceni letine umanjene za cenu žetve.	PAP ima pravo na nadoknadu po vrednosti zamene za vrednost useva, uključujući vrednost vremena potrebnog za podizanje useva, i za sve investicije i rad.	Politike raseljavanja IFI-a će imati prednost ukoliko njihovom primenom ima više koristi za PAP-ove. Ukoliko je vrednost zamene manja od tržišne vrednosti, biće primenjeno ono što je povoljnije za PAP-ove.
Voćnjaci i vinogradi koji donose plodove (vlasnici i zakupci)	Vrednost po tržišnoj ceni svih izvršenih investicija (materijal, rad) koja su bila potrebna za podizanje i održavanje takvog voćnjaka ili vinograda + neto vrednost pune ubiranja plodova (u skladu sa godištem i plodnošću) za svaku godinu koja je potrebna da se novi voćnjak ili vinograd podigne do punog plododavnog potencijala.	PAP-ovi imaju pravo na naknadu po vrednosti zamene, odnosno, vrednost voćnjaka, vinograda uključujući vrednost vremena potrebnog za reprodukciju voćnjaka ili vinograda, i za sve investicije i rad.	Nema razlika
Voćnjaci i vinogradi koji još uvek ne donose plodove (vlasnici i zakupci)	Vrednost po tržišnoj ceni svih izvršenih investicija (materijal, rad) koja su bila potrebna za podizanje i održavanje takvog voćnjaka ili vinograda + neto vrednost pune žetve za svaku godinu od kada su voćnjak ili vinograd podignuti.	Novčana naknada za troškove pribavljanja, sadnju i uzgoj sadnica + vreme potrebno za zamenu voćnjaka ili vinograda	Politike raseljavanja IFI-a će imati prednost ukoliko njihovom primenom ima više koristi za PAP-ove.

Tema	Zakoni RS	IFI's resettlement policies	Gaps and measures for bridging the gaps
Poslovne zgrade u kojima PAP obavlja delatnost	<p>Opcija 1: Naknadu u novcu po tržišnoj ceni</p> <p>+</p> <p>Troškovi preseljenja</p> <p>Opcija 2: Relokacija - Odgovarajuća zamena po zahtevu vlasnika, pod uslovima iz Tabele 1. Druga imovina u blizini ista po kvalitetu, veličini i vrednosti.</p>	<p>Opcija 2 Novčana naknada po vrednosti zamene, naknada gubitka prihoda i naknada za troškove selidbe</p> <p>Opcija 1. Zamenska imovina sa adekvatnim funkcijama, plaćanje troškova preseljenja, uključujući i inventar, kao i troškovi po vrednosti zamene za sve obavljene investicije, isplata dodatka za prelazni period navikavanja, odgovarajući nivo podrške za obuku i prekvalifikaciju ako je to potrebno da se obnove sredstva za život.</p>	<p>Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa dodatak za navikavanje niti obuku i prekvalifikaciju. Jaz će se premostiti plaćanjem dodatka za navikavanje i pripremom programa obuke i prekvalifikacije ukoliko postoji potreba, što će se utvrditi tokom ankete društvenog položaja PAP-ova za potrebu RAP-a.</p>
Gubitak prihoda	<p>Bez posebnih zakonskih odredbi</p>	<p>Naknada zbog gubitka prihoda tokom perioda preseljenja</p>	<p>Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa podršku za gubitak prihoda. Tokom izrade RAP-a biće obuhvaćene mere i predviđanje adekvatne podrške i pomoći srazmerne izvršenom uticaju, kao način da se premosti navedeni jaz.</p>
Postupak žalbi i mehanizmi razrešenja	<p>Zakon omogućava pravo na žalbu u svim fazama postupka eksproprijacije, ali samo u okviru postojećih državnih institucija i u okviru pravila određenih zakonom.</p>	<p>Pristupačan i odgovarajući žalbeni mehanizam mora biti omogućen za PAP-ove i lokalnu zajednicu tokom celog perioda sprovođenja Projekta.</p>	<p>Pristupačan i odgovarajući mehanizam za žalbe biće utvrđen pored prava PAP-ova da traže zaštitu pred nadležnim sudom RS. Struktura predloženog žalbenog mehanizma data je u poglavlju 7.</p>
Kontrola postupka raseljavanja	<p>Bez posebnih zakonskih odredbi</p>	<p>Korisnik kredita je odgovoran za odgovarajuće praćenje aktivnosti, koje su definisane u RPF-u i RAP-ovima.</p>	<p>Ovaj RPF definiše plan praćenja i izveštavanja.</p>
Osetljive grupe	<p>Naknada za oduzetu imovinu može biti određena i u iznosu većem od tržišnog kada se uzmu u obzir lične i porodične okolnosti vlasnika, ako su te okolnosti od značaja za njegovo održavanje (broj članova domaćinstva koji su sposobni za rad, broj zaposlnih članova, zdravstveno stanje članova domaćinstva, mesečni prihodi itd.)</p>	<p>Prema politikama raseljavanja IFI-a posebna pažnja mora da se posveti ugroženim i osetljivim grupama. Osobe iz tih grupa imaju pravo na dodatnu naknadu, pravnu pomoć tokom raseljavanja i posebnu pomoć tokom relokacije. Takođe, ovim PAP-ovima se daje prioritet prilikom zapošljavanja.</p>	<p>Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa mere pravne pomoći tokom raseljavanja i pomoći tokom raseljavanja niti predviđa zapošljavanje PAP-ova, pa ni prioritet kod zapošljavanja. Jaz će se premostiti pružanjem pravne i pomoći tokom raseljavanja, kao i davanje prioriteta kod zapošljavanja prema potrebi na Projektu koja će se proceniti tokom ankete društvenog položaja PAP-ova za potrebu RAP-a.</p>

5 Podobnost, procena i pravo na naknadu

5.1 Osobe podobne, odnosno, one koje imaju pravo na naknadu

Na osnovu ovog RPF-a, sledeće osobe imaju pravo na naknadu u procesu eksproprijacije i raseljavanja, ako su prisutne u prostoru pod uticajem Projekta pre presečnog dana:

- PAP-ovi koji su formalni vlasnici ili zakupci, ili legalni korisnici po odredbama zakona RS, ili neregistrovani vlasnici² ili neformalni korisnici³ javne ili privatnog poljoprivrednog ili građevinskog zemljišta, ili dela zemljišta;
- PAP-ovi koji su vlasnici ili neformalni korisnici useva pod uticajem Projekta;
- PAP-ovi koji su vlasnici ili neformalni korisnici višegodišnjih zasada voćnjaka ili vinograda, pod uticajem Projekta;
- PAP-ovi koji su vlasnici ili neformalni korisnici voćnjaka i vinograda koji još ne donose plod, pod uticajem Projekta;
- PAP-ovi koji su vlasnici i neformalni korisnici, rasadnika koji još ne donosi plodove, pod uticajem Projekta;
- PAP-ovi koji su vlasnici nepoljoprivrednog posla koji se obavlja na placu ili delu placa, pod uticajem Projekta;
- Radnici, poljoprivredni prerađivači i farmeri koji rade na zemljištu koje je pod uticajem Projekta čiji su prihodi privremeno ugroženi implementacijom Projekta;
- Zajednice i domaćinstva čiji je pristup građevinskim objektima ili drugim resursima pod uticajem Projekta;
- PAP-ovi koji su formalni vlasnici, ili zakupci, ili legalni korisnici po odredbama zakona RS, ili neregistrovani vlasnici i neformalni korisnici koji se nađ pod uticajem Projekta privremenim zauzećem zemlje koju koriste;
- Osetljive grupe (VG), osobe ispod linije siromaštva, bezemljaše, starije osobe, žene i decu, kao i one koji na osnovu pola, nacionalnosti, starosti, fizičke ili mentalne nesposobnosti, ekonomskog nepovoljnog položaja, ili socijalnog

² Vlasnici sa prepoznatljivim vlasništvom ili pravom na imovini

³ Osobe koje faktički koriste javnu ili privatnu imovinu na kojoj su investirali u nepokretnu imovinu poput građevinskih objekata, useva, šume, voćnjaka, vinograda i sl.

statusa mogu da budu više negativno pogođeni raseljenjem u odnosu na druge ili koji mogu da budu ograničeni u svojoj sposobnosti da traže ili iskoriste pomoć za preseljenje i pomoć za razvoj, a koji su pod uticajem Projekta;

- PAP-ovi koji su formalni ili neformalni vlasnici (zgrade napravljene bez odobrenja za izgradnju na sopstvenom zemljištu, ili na tuđem ili državnom zemljištu) ili zakupci zgrada (stambenih, poslovnih, komercijalnih, industrijskih, institucija, pomoćnih zgrada i dr.) ili osobe sa priznatim pravom korišćenja na stanovima na ekspropisanim zgradama, ili delovi zgrada koji su pod uticajem Projekta; i
- PAP-ovi čiji gubici ne mogu biti identifikovani u ovoj fazi Projekta.

5.2 Presečni dan

Presečni dan je poslednji dan. Osobe koje se dosele u područje Projekta nakon presečnog dana nemaju pravo na naknadu ili bilo koji drugi oblik pomoći pri raseljavanju. Takođe, bilo koje investicije u nepokretnu imovinu (kao što su građevinske strukture, usevi, voće, drveće, šume, itd.) kao rezultat aktivnosti koje počinju nakon presečnog dana neće imati pravo na naknadu. Pravilo presečnog dana neće se odnositi na osobe koje su postale vlasnici imovine nakon presečnog dana sudskom odlukom koja je doneta u postupku koji se vodi od pre presečnog dana. Ova pravila postoje kako bi se izbegli zahtevi prema Projektu osoba koje se dosele u područje Projekta isključivo radi postizanja određenih privilegija.

U cilju utvrđivanja stanja na presečni dan radi određivanja podobnosti PAP-ova za naknadu za raseljavanje i pomoć, odmah nakon identifikacije potprojekata, izvršiće se anketa društvenog položaja lica i popis imovine sa, ako je to moguće video i foto materijalom, kako bi bili identifikovani svi potencijalni uticaji Projekta na zajednicu. Ankete će biti potpisane od strane PAP-ova i predstavnika BoE. Datum početka anketa će se smatrati presečnim danom. Pre cenzusa, KE će objaviti informacije o krajnjem roku u lokalnim novinama, pružajući informacije svim vlasnicima i korisnicima o pokretanju postupka eksproprijacije. Krajnji rok će biti javno objavljen na oglasnim tablama u lokalnim zajednicama i relevantnim opštinama i na konsultativnim sastancima, sa pratećim obrazloženjem. Javni poziv će biti postavljen, po potrebi, na najposećenijim lokacijama širom pogođenih područja.

Kako bi se utvrdio presečni dan od koga će se utvrđivati pravo PAP-ova za naknadu i pomoć u postupku raseljavanja biće pripremljena sociološka anketa osoba i imovine, ukoliko je to moguće sa foto i video dokumentacijom, i to čim budu utvrđeni tačni domašaji uticaja pojedinih potprojekata, sa ciljem da se pobroje svi potencijalni uticaji. Izveštaji sa anketa će biti potpisani od strane predstavnika BoE i PAP-a. Dan početka cenzusa smatraće se presečnim danom. Pre početka izrade ankete, BoE će objaviti informaciju o početku procesa eksproprijacije u lokalnim medijima. Informacija o presečnom danu će takođe biti istaknuta na oglasnim tablama u lokalnim zajednicama i relevantnim opštinama, a biće istaknut i tokom javnih konsultacija, uz prikladno objašnjenje. Obaveštenje će takođe biti istaknuto na vidljivim, često posećenim javnim mestima širom Projektom zahvaćene oblasti.

5.3 Procena imovine koja se nađe pod uticajem

Neke osnovna pravila važe kod procene imovine za naknadu:

Naknada za zgrade i zemljište. Naknada za poljoprivredno zemljište, kao i za drugo zemljište i zgrade u nekim slučajevima, kako je ranije objašnjeno, može biti druga imovina u zamenu, koja odgovara u vrednosti, kvalitetu i sl. Ukoliko postoji razlika u vrednosti između imovine koja se raseljava i imovine koja se udi u zamenu, BoE i vlasnik mogu utvrditi dodatna plaćanja kako bi se nadoknadila razlika. Novčana naknada u visini vrednosti zamene (što uključuje sve povezane troškove prenosa, npr. troškove registracije u katastru, troškove poreza i taksu ako ih ima i sl.), po pravilu se isplaćuje za zemljište i zgrade. Naknada će takođe biti isplaćena za svu štetu koja se nanese imovini tokom procesa izgradnje.

Naknada za zasade i šume. Tokom eksproprijacije, kad god je to moguće poželjno je primenjivati pravila da se u posed poljoprivrednog zemljišta ulazi tek nakon što se obavi žetva svih godišnjih plodova. Za sve ubrane godišnje plodove pre ulaska u posed imovine naknada neće biti isplaćena. Godišnji plodovi koji se ne mogu prikupiti pre ulasku u posed biće naknađeni po vrednosti zamene. PAP će imati mogućnost da prikupi plodove čak i nakon što BoE preuzme državinu nad imovinom, ukoliko je to moguće. Naknada za sve višegodišnje biljke i šumu biće isplaćena po vrednosti zamene. Utvrđivanje vrednosti zamene ne podrazumeva samo uzimanje u obzir prinos, već i troškove podizanja istih takvih plantaža od početka (cena sadnica, priprema zemljišta etc.) kao i gubitak prihoda u periodu koji je potreban da tako novozasađena plantaža ponovo donosi plodove.

Naknada za druge gubitke. Ukoliko aktivnosti Projekta dovedu do drugih gubitaka ili do raseljavanja prihoda za raseljavanje (npr. pčelinjak), takve osobe imaju pravo na gubitak koji trpe zbog prestanka proizvodnje plus naknadu svih razumnih troškova koje imaju zbog preseljenja svojih resursa proizvodnje.

5.4 Matrica polaganja prava

Sva polaganja prava na naknadu i metodi procene naknade za raseljavanje pod ovim RPF-om pobrojani su u tabeli ispod.

Tabela 3: Matrica polaganja prava

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
Ekonomsko raseljavanje		
Zemljište		
Poljoprivredno zemljište bez obzira da li se radi o potpunom ili nepotpunom raseljavanju	Formalni vlasnici	Po zahtevu vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, zemljište u zamenu iste ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili okolini eksproprisanog zemljišta sa svim troškovima raseljavanja i administrativnim taksama koje su potrebne za prenos prava vlasništva, ako ih ima; Ili; Novčana naknada po vrednosti zamene
	Zakupci sa važećim pravom koji obrađuju zemlju u skladu sa ugovorom	Naknada za sva izvršena ulaganja u zemljište (npr. navodnjavanje) Naknada se isplaćuje u po vrednosti zamene + Troškovi preseljenja sve opreme i instalacija + Zemljište u zamenu za zakup, ako je zakupljeno zemljište bilo državno.
	PAP-ovi bez formalnog prava	PAP-ovi bez formalnog prava u posedu zemljišta na presečni dan imaju prava na naknadu za sva ulaganja na zemljištu uključujući rad. Osobe koje se nasele na područje nakon presečnog dana nemaju pravo na naknadu ili bilo kakav vid pomoći pri raseljavanju.
Građevinsko zemljište bez obzira da li se radi o potpunom ili nepotpunom raseljavanju	Formalni vlasnici	Novčana naknada po vrednosti zamene, ili; Po zahtevu vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, zemljište u zamenu iste ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili okolini eksproprisanog zemljišta sa svim troškovima raseljavanja i administrativnim taksama koje su potrebne za prenos prava vlasništva, ako ih ima.

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
	Zakupci sa važećim pravom na osnovu ugovora o zakupu	<p>Naknada za sva izvršena ulaganja u zemljište (npr. infrastruktura)</p> <p>Naknada se isplaćuje u po vrednosti zamene</p> <p>+</p> <p>Troškovi preseljenja sve opreme i instalacija</p> <p>+</p> <p>Zemljište u zamenu za zakup, ako je zakupljeno zemljište bilo državno.</p> <p>+</p> <p>Naknada svih unapred plaćenih zakupnina koje nisu iskorišćene</p>
	PAP-ovi bez formalnog prava	<p>PAP-ovi bez formalnog prava u posedu zemljišta na presečni dan imaju prava na naknadu za sva ulaganja na zemljištu uključujući rad.</p> <p>Osobe koje se nasele na područje nakon presečnog dana nemaju pravo na naknadu ili bilo kakav vid pomoći pri raseljavanju.</p>
Zemljište koje postane neupotrebljivo građevinsko ili poljoprivredno	Formalni vlasnici	U slučaju da preostalo zemljište postane neupotrebljivo, ono može biti predmet eksproprijacije na zahtev PAP-a sa isplatom naknade u skladu sa vrstom imovine po ovoj matrici.
Zasadi i objekti na poljoprivrednom zemljištu ali ne stambeni		
Gubitak godišnjeg prinosa, koji nije mogao biti ubran pre ulaska u posed	Vlasnici zasada (nije od značaja da li je vlasnik zasada ujedni i vlasnik zemlje, ili zakupac, ili neformalni vlasnik/korisnik pod uslovom da je on snosio troškove sadnje	Novčana naknada koja je jednaka vrednosti oduzete kulture, uključujući vrednosti vremena potrebnog za proizvodnju takvih useva, kao i troškove eventualnog ulaganja (rad i radna snaga)
Gubitak višegodišnjih biljaka i šume (voćnjaci, vinogradi, rasadnici i sl.)	Vlasnici biljaka (nije od značaja da li je vlasnik zasada ujedni i vlasnik zemlje, ili zakupac, ili neformalni vlasnik/korisnik pod uslovom da je on snosio troškove sadnje	<p>Pravo da se plodovi uberu</p> <p>+</p> <p>Novčana naknada u vrednosti zamene na osnovu vrste, starosti i proizvodne vrednosti, uključujući vrednost vremena potrebnog za proizvodnju takvog useva, kao i troškove eventualnog ulaganja (rad i radna snaga), za sadnju novih vinograda, voćnjaka ili sličnog, do trenutka punog plodotvornog potencijala..</p>
Gubitak mladih višegodišnjih biljaka (koje još nisu počele donositi plodove)		Novčana naknada za ulaganje u sadnju novih vinograda ili voćnjaka (rad, sadnice), uključujući vrednosti vremena potrebnog da se reprodukuje novi vinograd ili

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
		voćnjak.
Drvena masa (zrela ili skoro zrela)		Naknada u visini vrednosti zamene po tržišnoj vrednosti "drвета do panja".
Šuma ali bez drvne mase		Novčana naknada za ulaganje u sađenje nove šume, uključujući i vrednost vremena potrebnog za reprodukciju nove šume.
Rasadnik koji ne donosi plodove		Novčana naknada za ulaganje u sadni materijal (rasadi i drugi reproduktivni materijali)
Objekti koji služe za smeštaj i uzgoj stoke (štale, staje itd.)	Formalni vlasnici objekata za držanje i uzgoj stoke	Novčana naknada po vrednosti zamene, ili; Po zahtevu vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, odgovarajuća zamena imovine + troškovi raseljavanja i administrativne takse koje su potrebne za prenos prava vlasništva, ako ih ima.
	Neregistrovani vlasnici objekata za držanje i uzgoj stoke (zgrade sagrađene bez dozvole)	Novčana naknada po vrednosti zamene + Troškovi preseljenja i naknada za druge troškove preseljenja i druge slične troškove i jednokratna novčana pomoć za razumno vreme privikavanja nakon preseljenja.
Uticaj na zaposlene u poljoprivredi	Radnici, zaposleni	U slučaju privremenog poremećaja jednokratna naknada kao izvor prihoda koja će biti isplaćena u srazmeri sa gubitkom prihoda. + Obuka za alternativne poslove ako je moguće. + Prioritet u zapošljavanju na projektu, ako je moguće i na bazi od slučaja do slučaja (U skladu sa socijalnom procenom obrađenom u RAP-u)
Poslovni gubici (ali ne poljoprivredni)		

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
Poslovni objekti (radnje, kancelarije itd).	Formalni vlasnici	<p>Novčana naknada na troškove zamene, uključujući poreze</p> <p>+</p> <p>Troškovi preseljenja i ponovne instalacije opreme i inventara</p> <p>+</p> <p>Jednokratna novčana naknada (dodatak za prelazni period privikavanja) koja će se odrediti od slučaja do slučaja tokom socijalne ankete pribavljanjem podataka od važnosti o prihodima i uslovima života. Dodatak za prelazni period će se odrediti u srazmeri sa gubitkom.</p> <p>ili;</p> <p>Po zahtevu vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, zemljište u zamenu iste ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili okolini eksproprisanog zemljišta, sa naknadom svih troškova raseljavanja i administrativnim taksama koje su potrebne za prenos prava vlasništva, ako ih ima</p>
	Zakupci sa pravom zakupa koji koriste objekte u skladu sa ugovorom	<p>Naknada za sva poboljšanja na objektima (kao što su rekonstrukcije, renoviranja i sl). Naknada će biti isplaćena u vrednosti zamene.</p> <p>+</p> <p>Troškovi preseljenja i ponovne instalacije opreme i inventara,</p> <p>+</p> <p>Jednokratna novčana naknada (dodatak za prelazni period privikavanja) koja će se odrediti od slučaja do slučaja tokom socijalne ankete pribavljanjem podataka od važnosti o prihodima i uslovima života. Dodatak za prelazni period će se odrediti u srazmeri sa gubitkom.</p> <p>+</p> <p>Zamenski prostor za zakup, ukoliko je prostor zakupljen od države</p>
	Vlasnici bez formalnog prava (zgrade sagrađene bez odobrenja za izgradnju na svom zemljištu, ili na tuđem zemljištu - obično na državnom zemljištu)	<p>Novčana naknada za izgradnju po ceni zamene strukture, uključujući poreze</p> <p>+</p> <p>Troškovi preseljenja i ponovne instalacije opreme i inventara</p> <p>+</p> <p>Jednokratna novčana naknada (dodatak za prelazni period privikavanja) koja će se odrediti od slučaja do slučaja tokom socijalne ankete pribavljanjem podataka od važnosti o prihodima i uslovima života. Dodatak za prelazni period će se odrediti u srazmeri sa gubitkom.</p>

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
Gubitak nepoljoprivrednog posla	Vlasnici posla, uključujući vlasnike neregistrovanih legalnih poslova	Novčana naknada za premeštanje poslovanja, uključujući i naknadu za nepokretni inventar i ulaganja po troškovima zamene. + Jednokratna novčana naknada (dodatak za period navikavanja) + Bilo kakve takse za registraciju. + Odgovarajući nivo podrške za poboljšanje radnih sposobnosti ako je to potrebno da se izvrši obnova izvora prihoda (sredstava za život).
Stambeni objekti (kuće stanovi) ali u kojim vlasnik ne živi, pa nema fizičkog raseljavanja već se koriste za zakup, kao izvor prihoda za održavanje	Vlasnici, uključujući vlasnike bez formalnog prava (zgrade sagrađene bez odobrenja za izgradnju na svom zemljištu, ili na tuđem zemljištu - obično na državnom zemljištu)	Novčana naknada za izgradnju u punoj vrednosti zamene + Naknada za troškove preseljenja (dodatak za selidbu) i jednokratna novčana nadoknada (dodatak za period navikavanja, ukoliko je zakup bio izvor prihoda).
Fizičko raseljavanje - relokacija		
Stambeni objekti (kuće, stanovi itd.)	Formalni vlasnici	Novčana naknada u vrednosti zamene + Naknada za troškove preseljenja (dodatak za selidbu) i naknada za ostale troškove tokom selidbe i jednokratna novčana naknada (dodatak za period navikavanja). ili; Po zahtevu vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi, zamenski objekti iste ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili okolini eksproprisanih objekata sa svim troškovima raseljavanja i administrativnim taksama koje su potrebne za prenos prava vlasništva, ako ih ima
	Vlasnici bez formalnog prava - zgrade napravljene na sopstvenom zemljištu bez odobrenja za izgradnju, podobne za i u postupku legalizacije	Isto kao i formalni vlasnici.
	Vlasnici bez formalnog prava - zgrade sagrađene bez odobrenja za izgradnju na sopstvenom zemljištu, ili na tuđem zemljištu - obično na državnom zemljištu - koje nisu podobne za legalizaciju	Novčana naknada za zgradu u vrednosti zamene + Naknada za troškove preseljenja (dodatak za selidbu) i naknada za ostale troškove tokom selidbe i jednokratna novčana naknada (dodatak za period navikavanja).
	Zakupci objekata	Plaćanje troškova preseljenja i naknade za druge troškove prouzrokovane preseljenjem i jednokratna novčana nadoknada (dodatak za

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
	Zakupci ili nosioci prava stanovanja na državnim stanovima	period preseljenja). Zakup ili stanarsko pravo iste vrste na ekvivalentnoj imovini u društvenoj ili državnoj svojini u blizini raseljene imovine. Ukoliko državni ili društveni stan u zamenu nije dostupan u blizini, PAP-u će biti ponuđen državni ili društveni stan na većoj udaljenosti od područja eksproprisanog stana, + Naknada za troškove preseljenja (dodatak za selidbu) i naknada za ostale troškove tokom selidbe i jednokratna novčana naknada (dodatak za period navikavanja), procenjeni na osnovu potencijalnih dodatnih troškova, kao što su povećani troškovi prevoza.
Zgrade koje postanu neupotrebljive	Vlasnici, uključujući vlasnike bez formalnog prava (zgrade sagrađene bez odobrenja za izgradnju na svom zemljištu, ili na tuđem zemljištu - obično na državnom zemljištu)	U slučaju da preostali deo zgrade nakon eksproprijacije postane neupotrebljiv ili postoji fizička prepreka za korišćenje, ostali deo zgrade može biti predmet eksproprijacije na zahtev PAP-a. Nadoknada je obezbeđena na način propisan za tu vrstu objekta u skladu sa ovom matricom.
Druge nepomenute situacije raseljavanja		
Zgrade u javnoj ili državnoj svojini, ili delovi zgrada	Neformalni korisnici, bespravno useljeni	Naknada za troškove preseljenja (dodatak za selidbu) i naknada za ostale troškove tokom selidbe i jednokratna novčana naknada (dodatak za period navikavanja). + Pomoć u pronalaženju novog smeštaja
Gubitak pristupa uobičajenim resursima ili zgradama	Zajednice ili domaćinstva	Zamena javnog vlasništva ili pogodnosti (putevi i slično). Pristup jednakim pogodnostima i uslugama.
Uticaj zbog privremenog zauzeća imovine i šteta koja se tim zauzećem nanese	Vlasnici imovine	Tržišna cena zakupa tokom zauzeća. Zemljište mora biti vraćeno u prvobitno stanje. Nasutu zemlju kojom je poboljšana kvaliteta ne treba ukloniti, osim ako nije drugačije dogovoreno sa vlasnikom. + Troškovi u vrednosti zamene u skladu sa ovom matricom za ugrožene useve, voćnjake, rasadnike, itd. + Naknada za svu štetu na imovini procenjenu po vrednosti zamene.

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju pravo	Politika naknade
	Neformalni vlasnici	<p>Tržišna cena zakupa u trajanju zauzetosti. Zemljište mora biti vraćeno u prvobitno stanje. Zemljište poboljšanog kvaliteta usled nasipanja zemljišta ne treba ukloniti, osim ako nije drugačije dogovoreno sa vlasnikom.</p> <p>+</p> <p>Troškovi u vrednosti zamene u skladu sa ovom matricom za ugrožene useve, voćnjake, rasadnike, itd.</p> <p>+</p> <p>Naknada za svu štetu na imovini procenjena po vrednosti zamene.</p>
Uticao na osetljive grupe	<p>Osetljivi PAP-ovi: odnosi se na ljude ispod linije siromaštva, bezemljaše, starije osobe, žene i decu, kao i one koji na osnovu pola, nacionalnosti, starosti, fizičke ili mentalne nesposobnosti, ekonomskog nepovoljnog položaja, ili socijalnog statusa mogu da budu više negativno pogođeni raseljenjem u odnosu na druge ili koji mogu da budu ograničeni u svojoj sposobnosti da traže ili iskoriste pomoć za preseljenje i pomoć za razvoj.</p>	<p>Povrh svih pravila koja su definisana u ovoj matrici, ugroženim PAP-ovim će biti obezbeđena dodatna pomoć uključujući i pravnu pomoć tokom fizičkog preseljenja. Bilo kakva dodatna pomoć potrebna za bilo koje pogođena ugrožena domaćinstva će biti određena na bazi od slučaja do slučaja tokom socio-ekonomske ankete.</p> <p>Ovim PAP-ovima se daje pravo prvenstva prilikom zapošljavanja na projektu ukoliko je to moguće</p>
Nedefinisani gubici	Vlasnik ili oni koji trpe gubitak	Bilo koji sada nepredviđen uticaj će biti ublažen u skladu sa principima i ciljevima ovog RPF-a

6 Ublažavanje

6.1 Mere ublažavanja

U skladu sa pravilima raseljavanja međunarodnih finansijskih institucija, neophodno je razmotriti varijantna rešenja Projekta kao meru ublažavanja nevoljnog preseljenja. Ukoliko i pored ovih mera ipak dođe do nevoljnog raseljavanja, neophodno je dalje preduzeti adekvatne mere ublažavanja kako bi se poboljšali životni uslovi stanovništva pod uticajem, ili, bar održe životni uslovi na nivou pre samog preseljenja.

U svrhu postizanja gore navedenog cilja, neophodno je obezbediti i dovoljno resursa čime time stvarajući sigurnost da niko od raseljenih lica ne bude u nepovoljnijem položaju nakon okončanja implementacije Projekta. Dalje neophodno je konsultovati lica pod uticajem i dati i mogućnost da učestvuju u planiranju i implementaciji.

Pravila međunarodnih finansijskih institucija koja uređuju raseljavanje naročitu pažnju poklanjaju podršku preseljenim licima kroz naknadu za preseljenje i naknadu drugih trokova nastalih u vezi sa preseljenjem

Naglasak leži na posebno osetljive grupe (podrška licima sa invaliditetom, podrška prilikom pribavljanja nove stambene jedinice, podrška u pristupu programima za samozapošljavanje i sl). S obzirom na specifičnu prioritu projekta, potrebno je posebnu pažnju pružiti porodicama sa predškolskom i školskom decom kako bi spram njihovih potreba odredila naknada za preseljenje koji će poštovati nastavne aktivnosti te dece.

6.2 Mere za ublažavanje spram rodni razlika

Kako bi se osiguralo pribavljanje podataka i ocena uticaja podeljeno po polovima kao i tokom konsultacija, neophodno je preduzeti sledeće mere:

- Procena uticaja na društvo uzeće u obzir ukupan broj porodica i lica prema polu kako bi se utvrdio broj žena pod uticajem i njihove trenutne standard.
- Individualna ocena za žene pod uticajem projekta kako bi se razumele njihove specifične potrebe i otklonio stress u postupku preseljenja.

7 Pritužbe i žalbe

7.1 Reakcija korisnika i obeštećenje po žalbi

Nacionalni okvir koji se bavi pitanjem žalbi je uopšteno rečeno veoma jak i kompatibilan sa pravilima Međunarodnih finansijskih institucija. Poštujući već postojeće žalbene forume i nadležnosti raspoložive u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, a kako bi se u potpunosti uskladili sa pravilima Međunarodnih finansijskih institucija u domenu raseljavanja, biće osmišljen poseban mehanizam za rešavanje žalbi na nivou Projekta (Žalbeni Mehanizam). Uzimajući u obzir vrstu potencijalnih uticaja, Projekat će imati jedan Centralnu kancelariju za odgovore na pritužbe (u daljem tekstu: Centar), na nivou promotera Projekta, naime JP Puteva Srbije. Ovo telo će služiti jednako kao centar za informisanje o projektu i žalbeni mehanizam. Ovaj Centar će biti nadležan za sve aktivnosti u okviru Projekta i obe lokalne zajednice pod uticajem projekta.

Centar će biti ogovoran da prima i odgovara na žalbe i komentare sledećih grupa:

- i. Osoba direktno pod uticajem projekta uključujući i uticaj usled pribavljanja zemljišta,
- ii. Stanovništvo iz opština pod uticajem Projekta zainteresovani i/ili pod direktnim uticajem.

Centar će biti osnovan pre početka eksproprijacije, kako bi se upravljalo i adekvatno odgovorilo na pritužbe podnete od strane lica nastanjenih u području pod uticajem Projekta tokom njegovih različitih faza. Jednako će biti nadležan da prima pritužbe povodom eksproprijacije, izgradnje ili upotrebe puta. Svrha je da procedura doprinese kvalitetu socijalnih performansi projekta

Promoter će se starati o tome da lica pod uticajem Projekta budu informisana o postojanju Centra tako što će objavljivati obaveštenja o nadležnostima, ulozi, kontakt osobama, načinu podnošenja pritužbe. Informacije o Centru biće dostupne:

- Na zvaničnoj web stranici Promotera,
- Dostavom brošura sa informacijama lokalnim zajednicama,

- Na oglasnim tablama i web stranicama lokalnih Opština.

7.2 Podnošenje pritužbi

Efikasno administriranje žalbi snažno se oslanja na set osnovnih principa koji su osmišljeni da promovišu pravičnost postupka i njegovog ishoda. Procedura će biti uređena tako da bude dostupna, efikasna, jednostavna, razumljiva i bez troška za podnosioca pritužbe. Bilo koja pritužba može biti dostavljena na razmatranje Centru lično, telefonom, ili pisanim putem popunjavanjem obrasca i slanjem elektronskom poštom, faxom ili ličnom dostavom na adresu u nastavku:

JP PUTEVI SRBIJE
Jedinstveni Žalbeni Centar
Bulevar Kralja Aleksandra 282
11000 Beograd

kao i na dve dodatne lokalne adrese i brojeve telefona koji će se u kasnijoj fazi dogovoriti sa lokalnim samoupravama i lokalnim stanovništvom. Način pristupa Centru i detalji o svim mestima podnošenja žalbe biće javno objavljeni i biće deo kampanje o jačanje svesti povodom ovog mehanizma.

7.3 Postupanje po pritužbama

Bilo koja pritužba slediće put sledećih obaveznih koraka: Primi, proceni i dodeli, potvrdi prijem, istraži, odgovori, prati ishod i okončaj .

Čim bude podneta, Centar će sproveti kratku procenu kako bi potvrdio prirodu pritužbe i ocenio njenu ozbiljnost u smislu posledica. U roku od 3 dana nakon prijema , Centar će podnosiocu pružiti potvrdu o prijemu zajedno sa obaveštenjem o narednim koracima.

U daljem toku će ispitati uzroke i pokušati da razume problem iz perspektive podnosioca zahteva i utvrditi koje mere podnosilac zahteva zahteva. Centar će ispitivanje zasnovati na činjenicama i okolnostima, obaviti razgovor sa svim učesnicima u postupku, ispitati okolnost koja je dala povod pritužbi i savetovati se sa relevantnim zainteresovanim licima. Nakon detaljnog ispitivanja, a u zavisnosti od ozbiljnosti i vrste pritužbe, Centar će izraditi nacrt odluke koja će biti dostavljena na uvid i komentare podnosiocu žalbe. Jednostrano rešenje će biti izuzetak. Konačna odluka i postupanje po njoj mora biti određena i vremenski ograničena . Okončanje pritužbe nastaje tek nakon potvrde o izvršenju odluke. Čak i ukoliko se po pritužbi reši negativno ili se ne postigne dogovor, veoma je važno voditi evidenciju o ishodu, aktivnostima koje su sprovedene i naporu koji je uložen u rešenje problema i tek onda okonča postupak.

Centar će voditi upisnik pritužbi koji će imati neophodnu formu kako bi se pritužbe registrovale po polu podnosioca i vrsti pritužbe. Svaka pritužba biće zavedena u upisnik uz poštovanje minimum informacija kako sledi:

- Kratak opis pritužbe,
- Datum prijema i potvrde o prijemu dostavljene podnosiocu,

- Opis preduzetih radnji (ispitivanje, korektivne mere), i
- Datum rešenja i okončanja postupka i dostava podnosiocu.

7.4 Izveštavanje o pritužbama i povratno informisanje korisnika

Uloga Centra, pored rešavanja po pritužbama, leži i u vođenju i čuvanju komentara/pritužbi u vidu Jedinstvenog centralnog upisnika koji će administrirati Promoter Projekta. Kako bi se omogućilo da javnost bude obavještena o Centru i njegovim rezultatima, Promoter će kvartalno na svojoj internet stranici www.putevi-srbije.rs i stranicama Opštine Merošina www.merosina.org.rs i Prokuplje www.prokuplje.org.rs objavljivati informator.

Podaci u informatoru biće razdvojeni po polu podnosioca, vrsti žalbe/pritužbe. U svrhu kontinuiranog dijaloga, održavaće se i kvartalni sastanci uz prisustvo javnosti kako bi se diskutovalo i ishodima po pritužbama generalno, stavio na raspravu izveštaj i informisala javnost o trenutnim aktivnostima na Projektu.

7.5 Osnivanje Centralne kancelarija za odgovore na pritužbe (Centar)

Promoter će imenovati lice za pružanje pomoći koje će upravljati Centrom kao i dodatno po 2 lica iz svake Opštine od kojih će jedno biti predstavnik lokalne samouprave a jedno predstavnik lokalne zajednice do trenutka kada javne konsultacije povodom ovog RPF-a budu okončane. Ovo će omogućiti da potencijalne pritužbe i u fazi planiranja Projekta. Lice za pružanje pomoći biće neko iz redova zaposlenih kod Promotera kome će biti dodeljena uloga upravljanja Centrom. Članovi iz obe lokalne samouprave, će takođe biti iz redova zaposlenih ili imenovanih ili postavljenih lica, sa dobrim poznavanjem lokalnih prilika i područja pod uticajem Projekta. Lice za pružanje pomoći će rukovoditi postupkom po pritužbi, preduzimati radnje ili nalogati njihovo preduzimanje radi postupanja po pritužbi i obavestiti podnosioca o ishodu. Lice za pružanje pomoći će imati izuzetno poznavanje Projekta i njegovih elemenata i biti upoznato sa ulogama i odgovornostima svih učesnika. On/Ona će formirati i održavati iscrpnu bazu svih učesnika Projekta (zainteresovanih lica), njihovih odgovornih lica i predstavnika. Odmah nakon prijema pritužbe lice za pružanje pomoći stupiće u kontakt sa relevantnim učesnicima, objasniti uzrok problema i predložiti dalje mere. Centar će pripremiti vodič i brošuru o pritužbama i njihovom podnošenju i distribuirati lokalnim zajednicama. Detaljne informacije o ovom mehanizmu biće pružene i obrađene u svakom pojedinačnom Akcionom Planu Raseljavanja..

8 Priprema Akcionog Plana Raseljavanja (RAP)

8.1 Izrada pojedinačnog Akcionog Plana Raseljavanja, odobrenje i implementacija

Na osnovu ovog RPF-a i obuhvata uticaja u smislu pribavljanja zemljišta i raseljavanja biće izrađen jedan Akcioni Plan Raseljavanja koji će obuhvatiti raseljavanje na svih 5 deonica Projekta kako je to predviđeno u poglavlju 2.2. . Cilj ovakvog plana je da odredi koji postupci će se primenjivati i koje radnje sprovedene kako bi se pravilno pribavilo zemljište i isplatila naknada pogođenim licima, uz učešće ikonsultacije sa tim licima i uz rad Centra u punom kapacitetu. Svaki pojedinačni Akcioni Plan Raseljavanja oslanjaće se na ažurirane podatke i verodostojne informacije o (a) predloženom obuhvatu raseljavanja i njegovog uticaja na preseljena lica i druge grupe na koje utiče projekat i (b) pravnim pitanjima u postupku preseljenja. S obzirom na složenost okolnosti Akcioni Plan Raseljavanja će najmanje sadržati sledeće informacije:

- Opis Projekta i njegov obuhvat,
- Opis aktivnosti koji daju povoda za preseljenje
- Varijantna rešenja koja su razmatrana kako bi se izbeglo ili ublažilo preseljenje i obavile značajne konsultacije sa licima pod uticajem o prihvatljivim alternativama,
- Uspostavio mehanizam za umanjenje potrebe za raseljavanjem, koliko je to moguće, u toku implementacije Projekta,
- Obezbediti sveobuhvatne socioekonomske studije uključujući i:
 - › Popis stanovništva trenutno nastanjenih na području pod uticajem projekta kako bi se utvrdila osnova za izradu programa raseljavanja sa jedne strane i isključio kasniji priliv radi utvrđivanja parvo na naknadu i dodatnu asistenciju prilikom raseljavanja,
 - › Osnovne karakteristice domaćinstava, uključujući i opis Sistema proizvodnje, rada u organizacije domaćinstva; i
 - › Osnovne informacije o izvoru prihoda (uključujući prema potrebi proizvodnju i prihode ostvareni kroz fomalno i neformalne aktivnosti) i životni standard (uključujući i zdravstveno stanje).

- › Obim očekivanog gubitka potpuni ili delimični gubitak, i stepen raseljavanja, fizički ili ekonomski, informacije o ranjivim grupama, pravni okvir.
 - Analiza pravnog okvira, premostiti eventualne raskorake, ukoliko ih ima između nacionalnih zakona koji uređuju pitanje javnog interesa i raseljavanja i IFI pravila o raseljavanju kao i mehanizma za njihovo prevazilaženje,
 - Ustanovi institucionalni okvir, odgovornost za implementaciju, kvalifikovanost, procenu gubitaka i naknadu za iste, definiše metodologiju koja će se koristiti za procenu gubitka,
- Uspostavi žalbene procedure, sporazume o implementaciji, uspostavi system monitoring i evaluacije kao i budžet i troškove.

8.1 Ciljevi RAP-a

Ciljevi RAP-s su:

- Da umanje moguće štetne uticaje koje raseljavanje može imati na ljude i imovinu,
- Da ublaži štetene socijalne i ekonomske uticaje od exproprijacije i privremenog ili trajnog gubitka obezbeđujući naknadu za gubitak imovine na bazi zamenske vrednosti i osigura izvršenje aktivnosti raseljenja sa adekvatnom objavom podataka, konsultacijama i učešćem PAP-ova;
- Ponovo uspostavi ili čak poboljša izvor prihoda i uslova života raseljenih lica na nivo pre uticaja PROjekta,
- Uspostavi organizacione sisteme za monitoring nad izvršenjem plana raseljavanja i preduzme korektivne mere.

Neophodne je sprovesti socio-ekonomski census kako bi se utvrdilo sledeće:

- Trenutne korisnike područja Projekta, radi ustanovljenja osnoce za izradu programa raseljavanja i sprečavanja oportunističkih zahteva,
- Standardne karakteristike domaćinstava, uključujući i system proizvodnje, rada i organizacije u okviru domaćinstva, sa osnovnim podacima o izvorima prihoda uključujući, ukoliko je od značaja, nivo proizvodnje i prihoda generisan od formalnih i neformalnih aktivnosti) životne uslove (uključujući i zdravstveno stanje),
- Domet očekivanog gubitka imovine (potpuni ili delimičan) kao i obim raseljavanje bilo fizičkog ili ekonomskog,
- Informacije o ranjivim grupama. Posebno onih ispod linije siromaštva, stare i bolesne, ženu i decu, etničke grupe i druga lica koja nisu zaštićena Zakonom o eksproprijaciji, a za koje se preduzimaju posebne mere,
- Mere za stalno ažuriranje informacija o raseljenim licima i njihovom izvoru prihoda, tako da u pravom trenutku, kada raseljenje zasita i otpočne, najtačnije informacije budu na raspolaganju. Ukoliko poslednji podaci u značajnoj meri odstupaju od prvobitnih, potrebno je definisati kako će se ove promene zabeležiti, i odraziti jednako na program raseljavanja na način da bude u saglasnosti sa prvobitno odobrenim programom.

Primer upitnika za anketu radi sprovođenja socio-ekonomskog cenzusa dat je u Aneksu 1 ovog dokumenta.

RAP će biti dostavljen odgovarajućoj IFI na pregled i odobrenje. Građevinski radovi ne mogu da otpočnu sve dok naknada ne bude plaćena, ili odgovarajući iznos opredeljen na računu posebne namene ili sličnom računu ili imovina u zamenu data PAP-u ili pokrenut sudski postupak radi određivanja naknade u situaciji kada nije postignut sporazum o naknadi a uz odgovarajuće rešenje Ministarstva finansija.

Sprovedjenje RAP-s obaveza je Promotera Projekta. On će nadzirati sveukupnu implementaciju, sarađivati sa opštinama na čijoj teritoriji se radovi odvijaju, sarađivati sa izvođačima i pružati informacije PAP-ovima i lokalnim zajednicama.

Pripreme radnje za pojedinačne RAP –ove biće objavljene na način da omoguće značajno učešće PAP-ova. To podrazumeva fazu pripremnih radnji, objavu i najavu popisa, objavu rezultata popisa uz poštovanje ličnih podataka, objavu socijalne procene, kao i objavu nacrtu RAP-a. Svrha javne objave svih dokumenata i rasprava je obezbeđenje značajnog učešća PAP –ova u postupku pripreme, implementacije i monitoring nad raseljavanjem.

9 Neophodne konsultacije i javno objavljivanje dokumenata

9.1 Javne konsultacije

Jedna javna konsultacije će se održati za ovaj RPF u Prokuplju ili Merošini nakon što IFI i Promoter (i Vlada ukoliko je potrebno) odobre nacrt dokumenta. Nakon okončanih konsultacija, i unetih izmena, biće ponovo objavljen. RPF i ostali dokumenti biće objavljeni i na raspolaganju za javni uvid ne manje od 14 dana pre dana održavanja javnih konsultacija i dovoljno vremena će biti odvojeno za dostavljanje primedbi nakon završenih konsultacija.

Poziv za sve javne konsultacije biće objavljen u lokalnoj štampi i na internet portal Promotera Projekta. Preporučuje se da se izvrše i dodatne konsultacije u zavisnosti od obima Projekta:

- Povremeni javni sastanci sa relevantnim zainteresovanim stranama, savetodavnim grupama, međunarodnim ili lokalnim institucijama, lokalnom samoupravom itd. Tokom faze planiranja i implementacije. Ovakvi sastanci mogu da pomognu u rešavanju problema sa kojim se susrećemo, i primedbe i saveti mogu dovesti do najboljih rešenja.
- Sastanci sa lokalnom zajednicom a ciljem da se uključe sve primedbe i bojazni PAP-ova (pojednici, domaćinstva, privredni subjekti) u najranijoj fazi Projekta.
- Pojedinačni sastanci sa PAP-ovima povodom pojedinačnih slučajeva. Ovi sastanci se mogu održavati i po potrebi na zahtev PAP-ova.
- Javna rasprava na nacrt ovog dokumenta. Zaspinik sa javne rasprave Public postaće sastavni deo konačnog dokumenta i sve pritužbe tokom rasprave biće uvedene u upisnik Centra.

9.2 Objava dokumenata

RPF će biti javno objavljen na srpskom i engleskom jeziku . On mora biti dostupan tokom čitavog trajanja PProjekta uključujući i njegovu ocenu. ENgleska verzija biće objavljena i na internet stranici odgovarajuće IFI, dok će verzija na srpskom jeziku biti objavljena na internet stranicama Promotera, opštine Prokuplje i Merošina.

RAP će biti predstavljen PAP-sovima u postupku eksproprijacije, posebno ranjivim grupama, i biće poučeni o njihovim pravima usled uticaja Projekta, kako je to i u prethodnim poglavljima objašnjeno, Štampani primerci dokumenata teba da budu na raspolaganju u lokalnim samoupravama po uticajem.

Promoter će biti odgovoran za objavljivanje svih dokumenata.

10 Monitoring i evaluacija

10.1 Institucionalni monitoring

Efikasna eksproprijacija i raseljavanje zavise u mnogome od posvećenosti i sposobnosti svih institucija u čijoj je nadležnosti priprema i implementacija procesa raseljavanja. Promoter Projekta će imenovati osobu odgovornu za process raseljavanja, koordinirati aktivnostima eksproprijacije između agencija, opština i ministarstava.

Promoter Projekta će takođe voditi bazu podataka o eksproprijaciji i raseljavanju sa svim podacima o licima i imovini, sa svim pojedinačnim dlučajevima eksproprijacije i detaljnim spiskom svih okončanih faza (podnošenje predloga za eksproprijaciju nadležnim opštinama, podnetim ponudama, sporazum o naknadi, isplata naknade i dodatne pomoći u toku raseljavanja i tome slično).

Pojedine institucije imaju dodatnu obavezu tu postupku monitoring procesa raseljavanja:

Tabela 4: Odgovornosti za monitoring

Zadatak	Odgovornost
Objavlivanje RPF	Promoter Projekta
Objavlivanje informacije svim PAP-ovima o početku eksproprijacije i tokom svih njenih faza	Promoter Projekta i Lokalne Samouprave
Komunikacija i konsultacije sa PAP-ovima	Promoter Projekta i Lokalne Samouprave
Aktivnosti pre početka izvođenja radova	Promoter Projekta i Lokalne Samouprave
Pružanje pomoći tokom preseljenja	Promoter Projekta i Lokalne Samouprave
Isplata naknade /Isplata dodatne pomoći za premošćavanja neusklađenosti između nacionalnih i IFI standard	BoE
Upravljanje pritužbama	Promoter Projekta
Monitoring i izveštavanje o eksproprijaciji	Promoter Projekta /Spoljni konsultant
Monitoring i izveštavanje nakon početka izvođenja radova	Izvođač radova

11 Monitoring i ocena procesa raseljavanja

Promoter Projekta će spovoditi unutrašnji periodični (mesečni i kvartalni u zavisnosti od zahteva zveštavanja prema IFI i fazi eksproprijacije) monitoring kako bi se efikasnost procesa eksproprijacije i nivo zadovoljstva PAP-ova mogao oceniti. Indikatori koji će se pratiti su sledeći:

- Broj javnih rasprava i konsultacija koji su održani povodom RAP-a;
- Broj završenih projekata eksproprijacije;
- Procenat pribavljenog zemljišta spram ukupno potrebne zemlje za potrebe Projekta, uključujući ukupno ekspropriisanu površinu, ai površinu po licu;
- Broj isplaćenih nakada;
- Broj predmeta u kojima je izvršena zamena imovine i broj obezbeđenih stambenih jedinica ;
- Broj i visina iznosa koji je plaćen za gubitak prihoda;
- Broj i vrsta pomoći koja je obezbeđena kao podrška osetljivima grupama; i
- Broj i vrsta pritužbi, uključujući broj podnetih pritužbi uključujući pravne lekove koji su podneti protiv pojedinačnih akata (brow podentih predloga, rešeni predmeti, vreme koje je bilo potrebno za njihovo rešenje).

Promoter Projekta će vršiti monitoring nad postupkom raseljavanja, kroz postojeće interne institucionalne aranžmane kao i periodično od strane nezavinsog eksternog konsultanta, koga će imenovati Promoter Projekta. Eksterni consultant za monitoring i evaluaciju će biti imenovan pre početka raseljavanja i imaće obaveznu da izveštava kvartalno. Na basi kvartalnih izveštaja Promoter će sam ili angažujući eksternog konsultanta sačiniti konačni izveštaj (sa kojim će se saglsiti IFI) u roku od 2 meseca nakon okončanja postupka eksproprijacije u kome će sažeti implementaciju. Izveštaj treba da potvrdi da su sve obaveze koje su preuzete u okviru RAP-a ispunjene. Dodatno, izveštaj bi trebalo da oceni i da li su mere ublažavanja dale željene rezultate, kao i ocenu socioekonomskog statusa populacije u odnosu na status pe raseljavanja, kako je to utvrđeno cenzusom i socio-ekonomskom studijom.

12 Institucionalni i implementacioni aranžmani

12.1 Druge ključne institucije odgovorne za implementaciju Projekta

Ovaj odeljak pruža opšti pregled državnih institucija, njihovih nadležnosti predviđenih zakonima i njihove odgovornosti tokom implementacije Projekta. Mnoge od ovih institucija nisu direktni učesnici u postupku eksproprijacije i reseljavanja, ali uzimajući u obzir prirodu projekta, mogu pružati informacije ili donositi odluke koje će uticati na reseljavanje. Spisak ključnih državnih institucija uključuje i Narodnu skupštinu, kao nosioca zakonodavne vlasti, koja donosi nove zakone ili njegove izmene, što može biti od značaja tokom implementacije Projekta kao što je ratifikacija sporazuma o zajmu sa IFI; zatim Vlada, kao nosilac izvršne vlasti i predlagač zakona, i donosilac podzakonskih akata; Minsitarstvo državne uprave i lokalne samouprave koje sprovodi nadzora i koordinira radom lokalnih samouprava.

12.2 Ključne institucije u postupku eksproprijacije i reseljavanja

Ovo poglavlje predstavlja institucije koji mogu biti učesnici u postupku reseljavanja, uključujući i process eksproprijacije kako je to predviđeno zakonom. Pregled svih institucija dat je u nastavku. Detaljna razrada poverenih i izvornih nadležnosti i aranžmana za implementaciju zahteva ovog RPF-a i RAP-a biće u okviru samog RAP-a.

Tabela 5: Institucije koje daju doprinos postupku raseljavanja

Institucije	Nadležnost u postupku eksproprijacije /raseljavanja
NARodna skupština	Utvrđuje Javni interes zakonom
Vlada	Utvrđuje odlukom javni interes (ukoliko nije utrđen zakonom)
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastructure (MGSI)	Predlaže, priprema, i koordinira izradu Prostornih i regionalnih planova Vodi registar prostornih planova Izdaje dozvole za građenje
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastructure (MCTI) preko JP Putevi Srbije	Kao Promoter Projekta primenjuje i koordinira svim aktivnostima u okviru aktivnosti prilikom raseljavanja u skladu sa ovim RPF-om i pojedinačnim RAP-ovima. Osniva Centralnu Kancelariju za Pritužbe objavljuje datum preseka kroz javnu objavu za opštine pod uticajem. Kao deo deo procesa eksproprijacije priprema pojedinačne RAP-ove i druge dokumente. Zadužen je za izradu studija u okviru RAP-a, implemenatciju i objavljivanje RPF-a i svih drugih dokoumenata, održava javne konsultacije u svim fazama Projekta i uključuje sve zainteresovne zstrane. Kao korisnik eksproprijacije obveznik je isplate naknade za ekspropisanu imovinu i ukoliko je potrebno dodatne podrške kako bi se preostile razlike do IFI standard. Primenjuje mere ublažavanja. Osniva i upravlja mehanizmom za pritužbe, PAP-sova i zainteresovanih lica. Vrši monitoring i ocenu postupka raseljavanja Izveštava ka relevantnim IFI po svim pitanjima iz ovog RPF-a
Ministarstvo Finansija (MF)	Zajmoprimac
Poreska uprava (Decentralizovana na opštinske uporeske uprave ali pod MF)	Vrši procenu tržišne vrednosti poljoprivrednog ili građevinskog zemljišta
Ovlašćeni veštaci	Vrše procenu vrednosti svih vrsta objekata, i bilo kakvih pripadaka zemljištu
Localne samouprave i uključujući i njihove uprave	Lokalne samouprave vode postupak eksproprijacije i void process eksproprijacije (Odeljenje za imovinsko-pravne poslove)
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	Dostavlja informaciju o raspoloživom zemljištu za zamenu
Republički geodetski zavod, katastar nepokretnosti, decentralizovane jedinice	Vodi evidenciju o ostvarenim stvarnim spravima na nepokretnostima i svim promenama. Dostavlja zvanične informacije o svim nepokretnostima , uključujući zemljište i objekte Dostavlja informaciju o imaacima prava na nepokretnostima. Dostavlja informacije o držaacima nepokretnostima Vrši zabeležbe započete eksproprijacije. Upisuje promene titular na nepokretnostima nakon okončanja eksproprijacije.
Nadležni osnovni sudovi	Određuju naknadu za ekspropisanu nepokretnost slučaju da se pred organom uprave ne postigne sporazum o naknadi .

Aneks 1 Socio-ekonomski upitnik

Za biznise

Upitnik broj	
--------------	--

Datum ankete:

Ime anketara:

Opština:

Lokacija:

Adresa:

Katastarska parcel :

Fortografija nepokretnosti (broj):

1. OPŠTI PODACI O ANKETIRANOM LICU (PREDSTAVNIK PRAVNOG LICA KOJE JE
POD UTICAJEM)

1.1. Ime i prezime anketiranog lica: _____

1.2. Funkcija koju obavlja u pravnom licu: _____

1.3. Etnička pripadnost (nije obavezna): _____

1.4. Broj telefona : _____

2. OPŠTI PODACI O EKSPRORPISANOM BIZNISU

2.1. Vrsta privredne aktivnosti: _____

2.2. Godina osnivanja: _____

2.3. Vlasnik, suvlasnik: _____

2.4. Pravna forma (DOO, AD, Preduzetnik sl.) _____

2.5. Da li je biznis formalno registrovan: DA/ NE _____

2.6. DA li je objekat u kome obavlja delatnost legalizovana? DA / NE _____

(ukoliko _____ nije _____ pojasnite

_____)

2.7. Broj stalno zaposlenih: _____ i broj zaposlenih na određeno vreme: _____

3. PODACI O PRIHODIMA

3.1. Prosečno u protekle tri godie :

Ukupno _____ (RSD godišnje)

Napomena: Ukoliko entitet posluje kraće od 3 godine, navedite podatke za poslednju godinu

4. PRIORITETENI OBLIK NAKNADE COMPENSATION PREFERENCES

4.1 Šta je po vama glavni problem ukoliko budete pod uticajem implementacije projekta?

Gubitak klijenata	Ometanje poslovanja usled graevinskih radova	Oštećenje opreme	Ostalo (navesti)

(1: najvažnije , 2 drugo najvažnije , etc. – 0: bez značaja, ili neprimenjivo)

4.2 Koja vrsta naknade bi vama najviše odgovarala?

ZA DOMAĆINSTVA

Utinik broj:	
--------------	--

Datum ankete:

Ime anketara:

. GENERAL INFORMATION ON AFFECTED HOUSEHOLD

1.1. Lokacija:

1.2. Opština:

1.3. Katastarska parcel:

1.4. Puno ime anketirane osobe :

1.5. Etnička pripadnost :

1.6. Broj telefona:

1.7. Parcela eksproprisana u celosti : DA/NE

1.8. Ukoliko ne , navesti koliko je eksproprisano: m²

2. OPŠTI PODACI O EKSPROPISANOJ IMOVINI (ZEMLJIŠTE)

2.1. Ukupna površina: m²

2.2. Lokacije katastarskih parcela, ukupan broj katastarskih parcela i katastarske oznake

Lokacija	Ukupan broj parcel	Katastarski broj parcela	Trenutno namena (upotreba) Označiti odgovarajuću namenu
1.			Pretežno stambeno/gradsko Pretežno poljoprivredno Šuma Pašnjak Bez upotrebe Drugo (navesti):
2.			Pretežno stambeno/gradsko Pretežno poljoprivredno Šuma Pašnjak Bez upotrebe Drugo (navesti):

3. POLJOPRIVREDNE AKTIVNOTI

3.1. Biljni zasadi uočeni u vreme sprovođenja ove ankete: _____

3.2. Višegodišnje / jednogodišnje vrste:

3.3. Ukoliko višegodišnje, navesti godinu sadnje _____

3.4. Prosečni prinos na zemljištu godišnje po proceni poljoprivrednog proizvođača: _____ (naznačite jedinicu mere)

3.5. Укупно земљишно власништво, укључујући ту парцелу и све остале: _____ (navesti jedinicu mere)

Uključujući pašnjake, šume, neobrađivo i nekorišćeno zemljište – uključujući i svo drugo zemljište koje je na raspolaganju poljoprivredniku bez obzira na vlasništvo nad istim

3.6. Od koji je u tekućoj godini obrađivano : _____ navesti jedinicu mere)

4. OPŠTI PODACI O EKSPROPRISANIM OBJEKTIMA

4.1. Zasebna zgrada: DA / NE _____

4.2. Stan/ovi u većoj zgradi : DA / NE _____

4.3. Stan/ovi u stambenoj zgradi: DA / NE _____

4.4. Kuća: DA / NE _____

4.5. Spolje dimenzije i ukupna površina m x m = _____

4.6. Godina izgradnje _____

4.7. Opšti opis (glavna zgrada/stan):

Spoljašnjost:
 Unutrašnjost:
 1: nova ili veoma dobro stanje
 2: solidna
 3: loše
 4: urušena i van upotrebe

4.8. Pomoćne prostorije		4.9. Izgrađena od čvrstog materijala
Letnja kuhinja		DA / NE
Garaža		DA / NE
Ostava		DA / NE
Štala		DA / NE
Drugo (navesti):		DA / NE
Drugo (navesti):		DA / NE

5. VLASNIŠTVO

5.1. Vlasnik: DA / NE

5.2. Korisnik: DA / NE

Obeležiti

5.3. Detalji o vlasništvu

Sa upisanim pravom u registar		
POstupak legalizacije u toku		U kojoj fazi je legalizacija:
Formalni zakup na državnom zemljištu:		Vlasnik (navesti)
Formalni zakup privatnog zemljišta		Vlasnik (navesti kontakt)
Neformalni zakup		Vlasnik (navesti kontakt)
Potpuno neformalni držačlac		Kako je stečena državina?
Zajednička svojina ili susvojina DA/NE		Ukoliko da navesti sve ostale vlasnike

Obeležiti kućicu

6. . OPŠTI PODACI O ČLANOVIMA POGOĐENOG DOMAĆINSTVA

6.1. Informacije o članovima domaćinstva vlasnika /korisnika parcele koja je predmet eksproprijacije

	Ime i prezime	Srodstvo sa Kućedomaćinom	Godinarođenja	Pol		Zanimanje	Obrazovanje (stručna sprema)
				M	Ž		
1		Kućedomaćin		M	Ž		
2				M	Ž		
3				M	Ž		
4				M	Ž		
5				M	Ž		

7. POSEBNA OSETLJIVOST

7.1 Da li neko od članova porodičnog domaćinstva pripada nekoj od dole navednih kategorija:	7.2. Socijalna pomoć (DA/NE vrsta i iznos)
Invaliditet	
Mentalne smetnje	
Hroničnu oboljenje koje zahteva stalnu lekarsku negu	
Hronično oboljenje koje zahteva hospitalizaciju	
Nezaposlen bez stalnih izvora prihoda	
Staro lice i/ili staro i živi samo	
Pripadnik etničke manjine	
Drugo (navesti)	

Navesti broj lica koja su u datoj kategoriji naznakom broja u odgovarajućoj tabeli

8. POGOĐENO DOMAĆINSTVO (STNOVANJE I SMEŠTAJ)

8.1. Koliko dugo živite ovde (godina nastanjenja):

8.2. Gde ste živeli pre toga?

8.3. Pod kojim ste se okolnostima preselili na ovu lokaciju ?

9. SOCIO-EKONOMSKI PODACI O POGOĐENOM DOMAĆINSTVU

9.1. Ukupni prihodi doaćinstva

U koju od navedenih kategorija pripada ukupan mesečni prihod celog vašeg doaćinstva	
Manje od 30.000 RSD	
Između 30.000 and 60.000 RSD	
Između 60.000 and 90.000 RSD	
Više od 90000 RSD	

U slučaju da više članova porodice privređuje u doaćinstvu, molimo Vas da date zbirni pregled

Koji su Vaši osnovni izvori prihoda od ponuđenog:			
Plate		Penzije	
Vlastita poljoprivredna proizvodnja		Vladina ili druga pomoć	
Privatan biznis		Ostalo (navesti):	

(1: najviše, 2 sledeće po važnosti, itd. – 0: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo))

9.2. Da li ste zadovoljni sa Vašim ekonomskim prilikama:?

Veoma zadovoljan		
Zadovoljan		
Niti zadovoljan niti nezadovoljan		
Nezadovoljan		
Veoma nezadovoljan		

Obeležite odgovarajuću kućicu

10. PRESELJENJE

10.1. Šta vidite kao najveći problem ukoliko budete pod uticajem projekta?

Gubitak prihoda		Gubitak društvenih veza		Gubitak imovine Loss of property		Drugo(navesti):	
Muški članovi domaćinstva							
Ženski članovi domaćinstva							

(1: najviše, 2 sledeće po važnosti, itd. – 0: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

11. KOJOJ VRSTI NAKNADE DAJETE PREDNOST

11.1. Preseljenje u kuću na području koje nije pod uticajem DA / NE

11.2. Šta bi za vas bilo najvažnije prilikom izbora lokacije za preseljenje (molim vas rangirajte)?

	Blizina škola	Blizina zdravstvenih centara	Blizina srodnika	Blizina društvenim sadržajima (molim vas navedite)	Blizina radnog mesta
Muški članovi domaćinstva					
Ženski članovi domaćinstva					
	Drugo (navesti)	Drugo (navesti)	Drugo (navesti)	Drugo (navesti)	Drugo (navesti)
Muški članovi domaćinstva					
Ženski članovi domaćinstva					

(1: najviše, 2 sledeće po važnosti, itd. – 0: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

11.3. Naknada u novcu DA / NE

11.4. POsedujete li drugu kuću/stan u koji možete da se preselite? DA / NE

ZA ZEMLJOPOSEDNIKE

Upitnik broj	
--------------	--

Datum ankete: _____

Ime anketara:

1.1. Opština:

1.2 . Lokacija:

1.3 Adresa:

1.4 Katastarska parcel :

1.5 Fortografija nepokretnosti (broj):

1.6 Broj telefona

1.7. Parcela eksproprisana u celosti : DA/NE

1.8. Ukoliko ne , navesti koliko je eksproprisano:

1. OPŠTI PODACI O ANKETIRANOM LICU

1.1. Ime i prezime :

1.2. Vlasnik ili korisnik:

1.3. Etnička pripadnost:

1.4. Broj telefona:

2. OPŠTI PODACI O EKSPROPISANOJ IMOVINI (ZEMLJIŠTE)

2.1. Lokacije katastarskih parcela, ukupan broj katastarskih parcel i katastarske oznake

Lokacija	Ukupan broj parcel	Katastarski broj parcela	Trenutno namena (upotreba) Označiti odgovarajuću namenu
1.			Pretežno stambeno/gradsko Pretežno poljoprivredno Šuma Pašnjak Bez upotrebe Drugo (navesti):
2.			Pretežno stambeno/gradsko Pretežno poljoprivredno Šuma Pašnjak Bez upotrebe Drugo (navesti):

3. VLASNIŠTVO

3.1. Vlasnik : DA NE

3.2. Korisnik: DA NE

3.3. Detalji o vlasništvu		
Sa upisanim pravom u registar		
POstupak legalizacije u toku		U kojoj fazi je legalizacija:
Formalni zakup na državnom zemljištu:		Vlasnik (navesti)
Formalni zakup privatnog zemljišta		Vlasnik (navesti kontakt)
Neformalni zakup		Vlasnik (navesti kontakt)
Potpuno neformalni držačlac		Kako je stečena državina?
Zajednička svojina ili susvojina		

Obeležiti kućicu

4. POLJOPRIVREDNE AKTIVNOTI

4.1. Biljni zasadi uočeni u vreme sprovođenja ove ankete:

4.2. Višegodišnje / jednogodišnje vrste:

4.3. Ukoliko višegodišnje, navesti godinu sadnje: _____

4.4. Prosečni prinos na zemljištu godišnje po proceni poljoprivrednog proizvođača: _____ (naznačite jedinicu mere)

4.5. Укупно земљишно власништво, укључујући ту парцелу и све остале: _____ (navesti jedinicu mere)

Uključujući pašnjake, šume, neobrađivo i nekorišćeno zemljište – uključujući i svo drugo zemljište koje je na raspolaganju poljoprivredniku bez obzira na vlasnitvo nad istim

4.6. Od koji je u tekućoj godini obrađivano : _____ navesti jedinicu mere)

5. PRIHODI OD POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

5.1. Da li prodajete poljoprivredne proizvode?

5.2. Ukoliko da koliki je prosečni godišnji prihod od prodaje?

5.3. Da li proizvodite samo za sopstvenu upotrebu:

5.4. Da li ste imali planove sa pogođenim delom zemljišta? DA /NE

5.5. Ukoliko DA koje su namere ?

6 KOJOJ VRSTI NAKNADE DAJETE PREDNOST

6.1. Naknada u novcu DA / NE

6.2. Zamena zemljišta? DA/NE

6.3. Da li biste u zamenu kupili drugo zemljište ? DA /NE

Annex 2 Obrazac za prijem pritužbe

Delovodni broj (popunjava prijemna služba)		
a) Uticaj od eksproprijacije		
b) Drugo		
Podaci o podnosiocu pritužbe		
M	F	
Adresa:		
Opis događaja koji je dao povod pritužbi (Šta? Gde? Kome se dogodilo? Posledice? Traženo rešenje?)		
Datum događaja?		
<ul style="list-style-type: none"> • Jednokrtni događaj -datum: _____ • Dogodio se više od jednom (koliko puta?) _____ • I dalje traje (trenutno trpite problem) _____ 		
Koji je vaš predlog rešenja ?		
Potpis:		

Molimo da ovaj obrazac prosledite na jednu od navedenih adresa
 OPŠTINA MEROŠINA OPŠTINA PROKUPLJE JP PUTEVI SRBIJE